

PARALELE

številka 20 / 2016

38. srečanje manjšinskih pesnikov in pisateljev

SOSED TVOJEGA BREGA

NEIGHBOUR OF YOUR SHORE

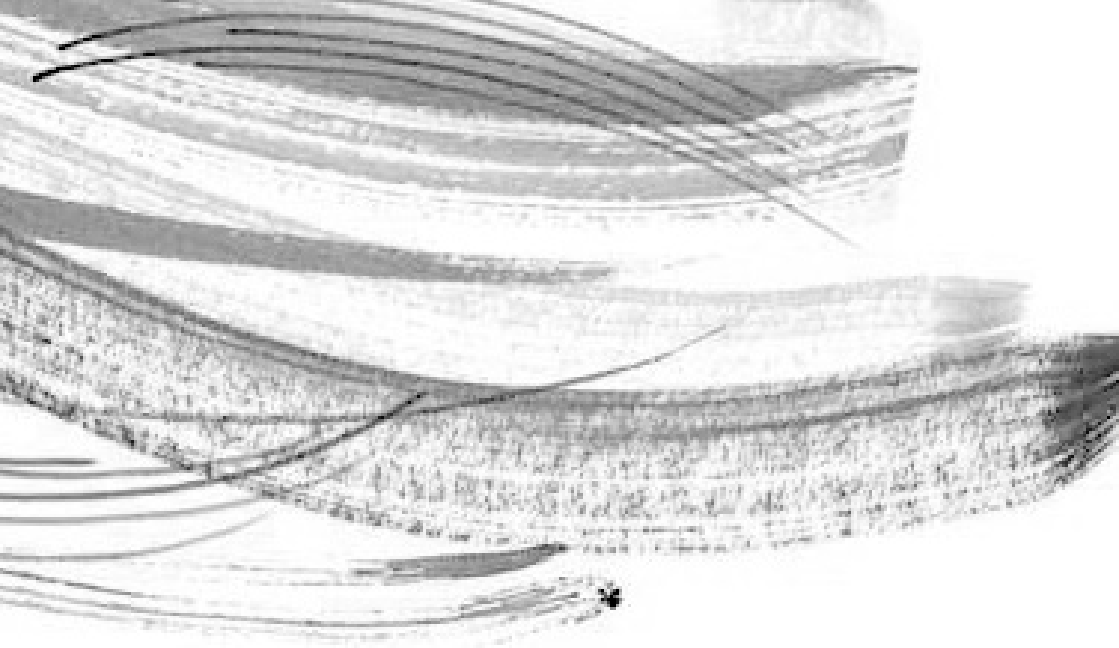

Jskd

mentor

E-PARALELE, št. 20/2016
SOSED TVOJEGA BREGA 2016

Škofja Loka - nedelja, 29. maja 2016

ISKRIVE POKRAJINE DUHA

JADRANKA MATIČ ZUPANČIČ

Smo že globoko v pomladi, ki nezadržno spodbuja vso našo notranjost k novemu življenju, svežim horizontom in iskrihim pokrajinam duha. Prav tak občutek sem imela, ko sem kot strokovna spremljevalka letošnjega Sosega prejela vaše tekste.

Od posebnega pomena je tudi dejstvo, da je to že 38. literarno srečanje tujejezičnih avtorjev z naslovom Sosed tvojega brega, verjetno je kar malo tovrstnih kulturnih dogodkov, ki premorejo takšno dolgotrajnost. Kot vsa leta do sedaj so vse dejavnosti potekale pod okriljem in pod »organizacijsko in mecensko palico« Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD), ki je praktično od samega začetka z nami. JSKD je edina javna kulturna ustanova v Sloveniji, ki podpira, spodbuja in omogoča ustvarjanje v vaših materinskih, neslovenskih jezikih. Mislim, da je to rariteta tudi v evropskem pomenu! V republikah naše nekdanje skupne države, žal ne kažejo prav velikega, ali celo nobenega posluha za naše/vaše izseljenske duše in vašo kreativnost, tudi ne z vidika ohranjanja materinščine.

Podatki sicer kažejo, da se udeležba avtorjev nekoliko zmanjšuje, leta 2014 jih je bilo 41, leta 2015 pa le 36, letos je na razpis svoje literarne tekste poslalo 32 avtorjev. Nekateri avtorji se stalno udeležujejo Sosega, drugi si vzamejo nekaj let oddiha in se kasneje spet pojavijo, nekateri pa se enostavno oddaljijo in nehajo pošiljati svoje prispevke. Pojavljajo se tudi novi avtorji in novi jeziki. Delno je temu botrovalo tudi dejstvo, oziroma drugačen koncept srečanja, ki ima zdaj bolj tekmovalni karakter. Izbrani teksti najboljših avtorjev in predstavitveni teksti drugih avtorjev izhajajo v spletni obliki Paralel, šele vsake dve leti izide publikacija Paralele v tiskani obliki. Ampak spremembe so sol življenja, zlasti današnji čas jih nenehno generira. Naše je, da jih, če jih lahko, sprejmemo in jih vzamemo za svoje.

Letošnji prispevki so pisani v hrvaščini, srbščini, bosanskem jeziku, makedonščini, madžarščini, angleščini, francoščini, ukrajinsščini. Pogrešam tekste v italijanščini, nekoč jih je bilo kar nekaj. Med avtorji je bilo nekaj takih, ki so pisali v romščini, nemščini, španščini, ruščini. Imam občutek, da bi bilo dobro čim bolj popularizirati Sosedu tudi v medijskem smislu, saj je v Sloveniji sigurno še dosti ustvarjalcev, ki pišejo v svojih maternih jezikih, ne vedo pa za možnost objavljanja oziroma udeleževanja na Sosedu tvojega brega.

Od 32 prispelih tekstih je največ poezije, veliko manj je proze, pripela sta tudi dva dramska teksta. Nekateri avtorji so poslali oboje pesmi in prozo. Opazila sem, da so nekateri poslali več kot deset pesmi in več kot deset strani proze, čeprav je v razpisu navedeno do 10 pesmi in do deset strani proze.

Moram reči, da sem bila prijetno presenečena nad literarno kvaliteto tekstov. Zdi se mi, da so se nekateri avtorji neverjetno razvili in dozoreli, saj so oblikovali svoje samosvoje, zaokrožene in prepoznavne literarne svetove. Nekateri se žal niso razvili, ostali so na že doseženi stopnji sporočilnosti in niso naredili kvalitetnega prestopa v svet dobre literature.

Teksti (poezija), ki so tematski, so nekoliko pestrejši, ne gibljejo se več samo v območju ljubezenske, krajinarske, »nostalgične«, domovinske lirike, tem več spregovorijo na osebni in notranje doživeti včasih tudi kritičen in družbeno angažiran način tudi o svetu/realnosti, ki ga živimo. Najboljši teksti so plod lastnih izkušenj, globinsko reflektiranih v in s pomočjo inventivne in prečiščene, zlasti pa odgovorne rabe jezika.

Pri prozi in dramskih besedilih sem opazila, da liki včasih niso dovolj dobro in dosledno okarakterizirani, da je besedilo pomanjkljivo organizirano, veliko je tudi gostobesednosti, ki bistveno ne pripomore k orisu situacije oziroma dogodka.

Še zmeraj je pri pisanju nekaterih srbskih ali hrvaških avtorjev opaziti nedosledno uporabo ekavščine ali ijekavščine, če pišemo v srbščini ali hrvaščini se je potrebno dosledno držati pravopisnih pravil uporabe enega ali drugega jezika. Na več mestih sem opazila vdor slovenskih besed v vokalabular tujejezičnih avtorjev. V takšnih primerih je potrebno v slovarjih preveriti problematične oblike oziroma besede.

Vsi se zavedamo, da je izjemno težko živeti in delovati v enem jezikovnem okolišu, pisati/ustvarjati pa v drugem. Naša realnost je slovenščina, stvar naše eksistencialne družbene tudi intimne izbire oziroma nuje. Naš materni jezik prebiva na osamelem otočku naših spominov (tudi pesnik Josip Osti, ko govori o svojih nekdanjih pesmih omenja, da so napisane v jeziku spominov) in večinoma je delno ohranjen tisti nivo materinega jezika, katerega smo usvojili do prihoda v Slovenijo. A jezik je živi organizem, nenehno se razvija, spreminja in bogati, ni več takšen, kakšnega smo spoznali/usvojili v otroštvu in mladosti. Če ga bomo brusili in nadgrajevali, bomo lahko na ta način lažje oblikovali in posredovali bistvo svojega literarnega pogleda.

Zato je odločilnega pomena, poleg negovanja živih prijateljskih in družabnih stikov, tudi branje klasičnih in sodobnih literarnih del na materinem jeziku. In seveda povezovanje z literarnimi tokovi ustvarjanja na lastnem jeziku. Kar nekaj naših avtorjev je izjemno dejavnih na tem področju, svoje jezikovne sposobnosti razvijajo tudi s pomočjo prevajanja slovenskih avtorjev. So tudi v funkciji hvalevrednih mostov med literaturami in kulturami posameznih narodov. Izjemno so dragoceni, pogostokrat so tisti, ki s svojimi prevodi pomagajo k odkritju oziroma uveljavljanju slovenskih avtorjev ali avtorjev iz svoje primarne literature.

Nekateri Sosedovi avtorji so se izjemno uveljavili v slovenskem kulturnem prostoru, nekateri so se razvili do te mere, da so pravi »dvojezičari«, pišejo odlično v slovenščini ter v svojem materinem jeziku. Več jih nastopa v okviru Pesniškega turnirja, imamo tudi laureta Pesniškega turnirja za leto 2015. Več Sosedovih avtorjev svoje literarne prispevke redno pošilja na spletne portale npr. locutio.si, pesem.si in številne druge. Nastopajo tudi skupaj s slovenskimi ustvarjalci v okviru številnih projektov. Žal pa to ni množični pojav, velika večina avtorjev ostaja na marginah lastne nacionalne in slovenske književnosti.

Kar precej Sosedovih avtorjev je bilo uvrščenih v knjigo IZ JEZIKA V JEZIK, prvo antologijo sodobne manjšinske in priseljske književnosti na Slovenskem, ki jo je leta 2014 izdalo Društvo slovenskih pisateljev. Pri nastajanju antologije je bilo večkrat omenjeno dejstvo, da so

manjšinski in priseljski avtorji porinjeni na rob sodobne slovenske književnosti prav iz razloga, ker nimajo dobrih prevodov svoje literature v slovenščino, in ker jih ne spremlja adekvatna kritična recepcija. Osrednje slovenske literarne revije pa so žal večinoma neodprte, neodzivne za tovrstne ustvarjalce.

Torej je problem preživetja in obstanka, zlasti pa razvoja v drugem in drugačnem jezikovnem okolju. Vendar je po svetu že veliko uveljavljenih izseljenskih avtorjev, ki vztrajajo pri doslednem pisanju v lastnem materinskem jeziku. Kljub vsemu je treba poiskati nove poti in rešitve, da vaša literatura pride v roke pravih bralcev. Takrat bo šele oživela in preživela in vsa temna obdobja bodo pozabljena!

Pomlad se bliža svojemu razcvetu. Mogoče bo v njej prostor tudi za vašo ustvarjalnost! Poskusite poiskati ali ustvariti v vaših delih sled novega! Izpolnilo in navdušilo vas bo!

Za konec pa odgovor srbske scenaristke in dramaturginje Ane Lasić (televizijska oddaja NaGlas) na vprašanje, če se ima za slovensko umetnico, glede na to da tu živi že 15 let je ta odgovorila:«Mislim, da ljudje, ki živijo od tega, da sebe dajejo svetu, ne razmišljajo komu pripadajo. Ves čas so nekje vmes».

Zdi se mi, da bi tak odgovor skupaj z vami s ponosom podpisala.

VSI NAŠI SOSEDI V LETU 2016

Petra Aleksić
Milan Aničić
Josip Bačić
Zsuzsa Balog
Sonja Cekova Stojanoska
Jure Drljepan
Marie-Hélène Estéoule-Exel
Biserka Filipan Kraljić
Dijana Harčević Čatić
Rick Harsch
Vida Herga
Mirjana Jerotić
Zdravko Koki Kokanović
Anto Kovačević
Zlatko Kraljić
Marko Krezić
Nataša Kupljenik
Franjo Magaš
Enesa Mahmić
Minea Márton
Štefka Mesarić
Olga Moroz
Željko Perović
Senada Smajić
Jordan Stavrov
Miomira Šegina
Katica Špiranec
Velimir Turk
Vladimir Vekić
Ramiz Velagić
Mila Vlašić
Rade Vučkovac

SONJA SEKOVA STOJANOSKA

Исповед

Еј, застани за миг!
Ми борчиш насмевка.
Многу насмевки ...
Има причини за најмалку три. Секој ден...

Првата
зашто секое утро се будиш
во едно парче,
поправо зашто воопшто се будиш.

Втората
што умот наутро ти зуче,
полн насоки и желби
како да ти помине денот.

И третата
што навечер може да си легнеш
со барем едно искуство повеќе.

Сепак не си доволно смел и совршен
за да можеш да излезеш од дома
без да ме погледнеш.

И да ми се лутиш, тоа е всушност факт.
И да ме скршиш на пола,
јас пак од едно
ќе станам две целини.
И ќе ми борчиш
двапати повеќе насмевки.

Го носам во себе твоето битие.
Секогаш кога ќе се огледаш во мене,
ќе можеш во очите да си го видиш
отпечатокот на душата своја.

Ниту седумте години несреќа
не се некоја закана за тебе.
И кришум расплаканото лице
вешто е прекриено со шминка.
Пластичната операција од срам
беше несомнено успешна.

Меѓутоа, ноќе кога штекерот
ќе ги раздува уличните фарови
за да застанат зад месечината
и пред да заминеш во волшебната земја,
од под кожата зениците збунето
си го бараат темното ќоше
за да земаат чист и незагаден воздух.

Ќутејќи те набљудувам,
мојата судбината на мојот живот е во твоите раце.
Треба да те почитувам,
без тебе сум само сериско парче стакло.

Твоето огледало.

IZPOVED

Hej, ustavi se za trenutek!
Dolžan si mi nasmeh.
Veliko nasmehov ...
Vzrokov je vsaj za tri. Vsak dan ...

Prvega,
ker se vsako jutro zbudiš
v enem kosu,
pravzaprav zato, ker se sploh zbudiš.
Drugega,
ker ti pamet že zjutraj brni,
polna usmeritev in želja,
kako preživeti dan.
In tretjega,
Ker greš lahko zvečer spat
z vsaj eno izkušnjo več.

Vseeno pa nisi dovolj pogumen in popoln,
da bi od doma odšel,
ne da bi me pogledal.

Tudi če se jeziš name, to je pač dejstvo.
Tudi če me zlomiš na pol,
bom iz enega
dve celoti potem.
In dolžan mi boš
dvakrat več nasmehov.

S seboj nosim tvoje bitje.
Vsakič, ko se ogledaš v meni,
lahko v očeh vidiš
odtis duše svoje.

Niti sedem let nesreče
ti ne predstavlja neke grožnje.
In skrivaje objokan obraz
je večje prekrit z ličilom.
Plastična operacija zaradi sramu
je bila nedvomno uspešna.

Zvečer pa, ko stikalo
razpiha ulične žaromete
naj se ustavijo za luno
in predno odideš v čarobno deželo,
zenici pod kožo zbegano
iščejo temni kotiček,
da zajamejo čist in neonesnažen
zrak.

Molče te opazujem,
moja usoda je v tvojih rokah.
Moram te spoštovati,
brez tebe sem le serijski kos stekla.

Tvoje ogledalo.

СПОМЕН

Во дланката пет камчиња.
Подготвена за играта
пет-камен.
Така дедо ми играл како дете.

Портата на дворот
е отворена.
Златниот сончев зрак
го отвара
летниот прозорец
на старата куќарка.
Густите пајажини
се движат
во ритамот на седум осмини.

(Нема жито,
нема глувчиња.)
Скутината
ѝ ги брише
рацете на баба.
Во ноздрвите миризбата
на свежо сирење
и жежок леб.
Гласниот ритам го дава
старата чешма.
Студена вода. Кочан студена.
Вкус на железо.

Еве ја новата бисерна насмевка
на дедо.
Во потписот
на долгото писмо
нашиот заштитен знак
на кривото прсте.
За секогаш.

SPOMIN

V dlani pet kamenčkov.
Pripravljena za igro
pet-kamnov.
Tako se je moj dedek igral kot
otrok.

Dvoriščna vrata
so odprta.
Zlat sončni žarek
odpira
poletno okno
stare hišice.
Goste pajčevine
se gibljejo
v sedemosminskem ritmu.

(Ni žita,
ni mišk.)
Predpasnik
briše babičine roke.
V nosnicah vonj
po svežem siru
in vročem kruhu.
Glasen ritem daje
star vodnjak.
Hladna voda. Ledeno mrzla.
Okus po železu.

Tu je novi biserni nasmeh
dedka.
V podpisu
dolgega pisma
najin zaščitni znak
krivega prstka.
Za vedno.

ПРОМЕНА НА ДИСКУРЗ

Ушите ми пукаат
од грубите сонанти и консонанти.
Сега симфонијата
започнува и завршува
само со ударни инструменти.
Понекогаш ми се чини
дека се слуша камбаната.
Каде ли се загубија
возбудливите
бесконечни
самогласки?

Во нашиот раздвижен дијалог
ни се населија
безбројни прашалници
и извичници.
Убави беа запирките,
уште поубави трите точки...

Сакам да се прогонат
сите триагонисти
од оваа драма.
Триумфите
да се само наши,
лично наши.
И да си збоуваме
на свој јазик,
на ветениот јазик,
истовремено познат
само на две тела
и две души.

SPREMEMBA DISKURZA

Ušesa mi pokajo
zaradi grobih sonantov in konzonantov.
Zdaj se simfonija
začne in konča
le s tolkalnimi inštrumenti.
Včasih se mi zazdi
kot da se sliši zvon.
Le kam so se izgubili
vznemirljivi
neskončni
samoglasniki?

V najin razburkan dialog
so se vrinili
številni vprašalniki
in klicaji.
Vejice pa so bile tako lepe,
še lepše tropičje ...

Želim, da se izženejo
vsi tritagonisti te drame.
Triumfi
naj bodo samo najini,
osebno najini.
In govoriva
v svojem jeziku,
v objubljenem jeziku,
ki je hkrati znan
le dvema telesoma
in dvema dušama.

JURE DRLJEPAN

KAD KIŠA PRESTANE

sjedni na prag i gledaj
nebo plače
a tetovirane godine
umiru ti na licu

guše se
u mlazovima kiše

kad kiša prestane
i garež noći zapraši nebo
a nijemi zidovi postanu
tvoji sugovornici

tada

zagledan u galaksijske tratinčice
počinješ vjerovati
da se i zvijezde praćakaju
kao ribice
po nebeskoj pučini

kroz uho samoće
jezikom vjetra
(pro)govori tišina
a osmjeh ti se (z)drobi
u sitne komadiće
bola

DAN ME OTKRIVA

dan me otkriva
na klupi šetališta
dok kaskade bistrice bruje
dobrojutarnji pozdrav
planinskih voda

iskre se pljuskom pale
na valićima uznemirene rijeke
i skakuću oko nogu vitkih čaplji
i divljih pataka
što odnekud pristigoše
po rane zalogaje jutra

tamo na rubu stjenjaka
divokoze
otvaraju oči planinskom nebu
melem svježine utiru
u rasparan pogled
ka vulkanu sunca

dok vrisak stijena
punim plućima udiše
visinu svijetle lave sa istoka
što svojim dahom gasi svijeće
žmirkajućih zvijezda

u meni se još inate
zatvorena vrata
zagrnute zavjese
i tvoje oči što kroz njih naziru
izdisaje probdjevne noći
i prve tragove
neizvjesnog dana

KAKAV DAN

munjom ranjeno nebo
prosipa krupne kapi
po nepokošenoj travi
po grmićima rascvala runolista
među planinskim puteljcima
na raskršću proljeća i ljeta

odjeci mladog sira
kotrljaju se padinama
kao mukanje krava
i meket ovna predvodnika
odjeci zvona kovanih klepetuša
udruženih sa skokovima
usplahirenih divokoza

kovitlace misli ispuštamo
kao ognjišta dim
kroz nosnice života
među nakostriješene ovnovne
uvrnutih rogova
i šiljatih pogleda

prpošni vjetar lovimo
i sakupljamo po budžacima
pastirskih koliba

dok vrući žganci mirišu
u kiselom mlijeku
velike planine
u plućima bujaju buhtle
spokojnosti i svježine
ah, kakav dan

U SRCU JE ZATVOREN KRUG

nedokučivo
čezne
za znamenjem
za iskrom u očima
za radoznalošću u krvi
nepoznatog

pupoljak mašte
buja
traži svoj mirni
prozračan kut
u modroj krošnji
neba

i trasira svoj put
neizvjestan
razgranat
dug

u srcu je
zatvoren krug

i baš te briga
na kojoj strani je jug
kad putuješ u vječnost

RICK HARSCH

PROTAGONARY INTRODUCTION IS NOT BIRTH

Suicide is painless only if it is successful.

--Dr. Savo Morlakovič

When the communists left, the suicides began; but that's not the whole of it, not by a long shot into the head of a demagogue with a monkey on his shoulders. Conflicting truths plague a region long afflicted by that peculiar and mysterious ailment; suicide, I mean. Maybe: when the communists left, the suicides turned up dead younger: the sixty year old suicides were now forty, the forty year olds twenty, old age suicides now economic suicides, miner and alcoholic suicides now heroin addict suicides. Such a topic should be no less confusing than it is.

"On my street in Koper," Zdravko said, "there was a suicide here, on this side of my house, and here on the other side the man killed himself, and then the man on this, around the corner."

Arguably, the town where Zdravko was actually born, not Koper, rather a small village on the Slovene side of the Dragonja River called Bregova Vas, itself committed suicide. The inhabitants fled during various eruptions of turmoil, settling in Italy, America, even, the gods of Gorenjska forgive them, in Austria. Zdravko's people moved him to Capodistira—that's Koper with melody—when he was two; and it was here that Zdravko's neighbors found such harsh means to allow him room to grow. No one committed suicide in Bregova Vas, the town vanished itself--yet what is that if not suicide? Vasectomy, perhaps, or autovasectomy.

When the communists left—

"The communists never left. Slovenia left." Zdravko again.

Slovenija leapt from Yugoslavia, and in that sense Slovenija is a suicide: self-slain the South Slav ideal.

"How far back does the suicidal proclivity go?" Savo asks rhetorically.

Nataša answers, for there is always hereabouts a Nataša to answer. "They used to kill themselves with Italian carbines. Now they have no use for the guns they must find another way."

Other ways: Slovenija leapt from Yugoslavia and now Slovenes are leaping as free individuals to independent deaths from crags near Maribor, into Trbovlje gorges, out of ski lifts at Kranjska Gora, from the banks of the Soča, the Sava, the Bača, from the ruined bridge at Borovnica, the shoulders of the Kras, shrugging over quite typical Kras ravines, where in better days the corpses were just this side of reluctant.

When the communists left actuarialists rushed over from the northern hemisphere of the New World. Briefly the suicides came to a halt, these men of numbers were vanquished, the suicides resumed: inside Juliske cabins, slit wrists, wanderers into wastes of snow and dramatic dolomitic cliffs, aiming toward Triglav, that which was faulty in their optimism guiding them to the peak of their demise.

Triglav is the highest point in Slovenia. The lowest is somewhere in a Kras cavern or the crasser undersea cave ashore, perhaps, if Kras, beneath Cerknica, a suicidal lake that disappears with frightening speed after the rain stops, just like bloody bathwater down a drain; yet no natural spectacle is required for a suicide in a nation in the midst of an epidemic of suicides: the suicide off the flysch cliff in Strunjan is by no means superior to the suicide in the toilet of the tavern at the railway station at Šentjur, where the IC from Wien to Ljubljana refuses to stop.

“?When the communists left?” Plodnič asked Hauser rhetorically. “We did not leave.”

“No,” Hauser said, “it’s the suicides who leave.”

Yet suicide remains: river, cliff, spire, battlement, architrave, plastic bag/rope, blade, sedative, hallucinogen, liquor, antique Italian carbine, mauser, luger, rueger, axe, automobile (cliff, water), water ... While just to the south of this scenic bewildered Slovenia, the much larger new country of Croatia was being plundered by its cryptofascist leaders, its economy was in ruins, populations were shifting in complexes of hatreds, but they weren’t killing themselves with any greater frequency than were, say, Spaniards, or Czechs, or the Dutch.

Experts were confounded. International conferences were held at resort hotels where sociopathologists and biomyrmidons briefly exchanged theoretical bafflement then went swimming at shallow beaches disarmed with lifeguards. More than one academic public and bold linked suicide to depression, but no more delectable results surfaced,

not even a veritable cause/effect communists go/suicides come. Perhaps only the demographers held any kind of grasp of the situation. But, then again, perhaps not, for Dragan Dragatuš himself was a demographer before he disappeared from the coastal town of Piran on the same day that a 53 year old Borovnican woman named Špela Grbavec leapt to her death from the remainder of the bridge where two empires met (Roman bricks, American bombs)—two suicides that would appear to have nothing in common. To clarify, that Dragatuš' death ended his appointment at the Ministry of Social Services by no means implies that he died in the line of duty.

Thus, for instance, the now retired Inspector Plodnič could be seen from upslope standing on the roof of Hotel Emona beginning from the 19th day of Dragatuš's escape, scanning the water with binoculars, waiting for the gases of death to inflate the corpse to the surface, without speculating on the general phenomenon of suicide throughout Slovenia, despite his being a rather stolid representative of the transitional Slovene man, a heavy drinker thus prone to tavernal speculations when not swaying aloud that singular Slobaritone of such tight atomic structure. Drunk or sober, Plodnič knew his watery suicides.

"?Why are there so many suicides?" Branko speculated abstractedly to Hauser in the Theatre Bar a few days after Dragatuš surfaced. "Because Piran is the end of the world."

Not another one, thought Hauser. But as he himself was a Piran suicide he was not yet sure whether he was in a position to argue.

"When the communists left—left *power*—the suicides began," explained Plodnič a year before Dragatuš submerged. Plodnič had been chief of police from the coast to Postojna, including Ilirska Bistrica, a district in which even a river commits suicide—the Reka, poisoned by humans in the city of Ilirska Bistrica, offs itself in the cave at Škocjan (whether or not it revives alazarus in Italia as is claimed is beside the point). Thus Plodnič *was* in a position to argue. Still, he was not one to assign to the parted curtain of cause a Balkan of effect—except regarding the physical science of drowned corpses, the tides that moved them to the point off the Bernardin Hotel Complex and the gases that brought them to the surface. A year before Dragatuš, it had been another man, not a demographer, and unfortunately not an insurance man, just a clerk at a shipping agency who had disappeared.

His photo was posted up and down Obala, or, in Italian, Lungomare—which may as well have meant gill in Esperanto—the seaside road.

“?What do you think happened to him?” Hauser asked Plodnič.

“Suicide.”

“?How?”

They were having a drink *al fresco* at the Pirat Restaurant in Piran. Plodnič jerked his thumb toward the little harbor, meaning the big sea.

“Of course,” Hauser said.

The liquid was orange, viscous, and pulpy, like guts. Plodnič brought it down to the restaurant from his villa and called it brandy.

Hauser was paying for the drinks.

“?Why?” he asked the cop.

“For his family,” Plodnič said as if there weren’t an ambiguity in the world.

Hauser listened to the absent song of ancient absent mizzens.

“They’ll find his body after twenty days,” Plodnič continued, loquacious from the strange grog. “Off Bernardin.”

/.../

ZLATKO KRALJIĆ

U KROŠNJI VRBE SJEDIM

(ispod mene putuje električni svijet)

u zelenoj tami sjedim, u krošnji stare vrbe
tri metra i dvadeset centimetara iznad zelenog tepiha
njušim

(ispod se selfa električni svijet)

jato vrana moja su kruna, pa i šum murskih uzdisaja
(disanje je zeleno, teško i astmatično)

sine moj

pozdravi me

i zagrli

jednog kišnog popodneva, kad MURA naraste
i maglom me ovije, u svoje naručje uzme, zaljulja
jednog ću dana u mutnu vodu skliznuti

sine moj

gdje si

dopuži po žilama vrbe u visinu

jedno prazno mjesto već dugo čeka

u zelenilu prijatelja priželjkujem

godinu dana tišine bilo je sasvim dovoljno

(moja rijeka prede i uspavljuje)

u nabrekloj muri plivaju ostatci igračaka

u AUSTRIJI je silovito kišilo

smetlišta je raskopalo, do mene isplahnulo

rastrgane djevojčice

sine moj

gdje si

žive zmijske grane čekaju

ludujem u svojoj žalosti, kao VUK zavijam

nadam se da moj krik

putuje daleko, daleko

do tvojih

dubina

MAJSKE CVJETNE DUBINE

na dnu mure samuju naše kuće
pa i naša zlatna crkva, u kojoj sam imao krštenje
proštenje
prvu pričest i veeeeeliku svadbu
da, svadba je bila majsko ružičasta
bila je
nevjesta je otišla
slaviti BOGA
ravno njegovoj kući
pjevujući
i onda je moje bogobojazno tijelo
u tišini crkvenih klupa
glasovalo za slom
za moj novi vodeni dom
kako se je selo i crkva utapljala
i vukla sjećanja u tamne murske dubine
tako je moj život kopnio
u duginim bojama
i u majsko ružičastim
u muru oticao
na dnu mure samuju naše kuće
na dnu mure samuju naša sjećanja
kada stojim na obali
vuče me u dubine
da još jedanput proživim
majske dugine
divljine

IMENA SE GUBE

domaća se imena gube u staroj
KRAKOW-skoj gostionici
(na fakultetu sam recitirao kajkavski)
dragi moji prijatelji
(kajkavski)
oko mene se zemlja vrti
u glavi opet male životinjice
oko mene putuju bijele cestovne oznake
(kajkavski)
granitna se stoljeća odronjavaju
pod razbijenim čašama
trudni se oblaci odlučuju za mokrenje
mokra me glava vuče
(poezija me vuče)
granitne kocke skaču u zrak
(moje pjesme u mrak)
zvuk zadarskih orgulja
pijani TISNIKAR-ovi gavrani
gavraniraju
urininiraju
nad
mojom mokrom glavom i
KRAKOW-om

DANAS SAM JAVNI LOŽAČ

čudno, danas mi je vruće poslije duuuugotrajnog hlada
ljudska me tijela griju, iznutra i izvana
sretan sam što imam takav odgovoran, vruć posao
odgovoran sam ložač u kraljevskom AUSCHWITZ-kom kaminu
u kojem se vatra, radi nas, neće nikada ugasiti
vidim, poljski su majstori napravili dobro djelo
kamin ima dobar „cug“
vidim da ne ostaje puno pepela
vidim da neću imati puno posla
sjećam se, kada se mura samozapalila
vele da je samoubojstvo pokušala,
nebo je gorjelo
ribe su gorjele
gastronomski užitak na krvavoj obali rijeke
sjećam se da je svinjac gorio
i odojak je stigao na srebrnom pladnju
sjećam se pečenih krumpira
plakali su u ognju
jer su ih pekla stopala
sjećam se pečenog kukuruza
pucao je u svojoj agoniji
čudno, danas mi je vruće
i čudno je
što danas uopće nisam
gladan

USAMLJEN SAM

svinjsku kožu šećem po usamljenim stazama
kao gost, kao zvijezda, bez obožavatelja i glodavaca
u proljetnim barama bliješte nabrušene kandže
i pet centimetara dugi očnjaci traže svoj plijen
danas sam u stanju gristi, trgati
žvakati slatko meso i piti mladu vrblju krv
danas sam sposoban zamijeniti svinjsku kožu
za kožu lopuha ili kožu močvarnog duha
nad glavom mi putuje električni svijet
i žari se ljepše od užarenih zvijezda
u usporenom fellinijevom filmu
gubim riječi koje ostaju u oblaku cigaretnog dima
nikada dorečene, nikada sastavljene
samo ostaje mumljanje medvjeda
mumljanje žitožderačice
usamljen sam
to strnište
nikada nitko neće
pretrčati
ili preletjeti, u oči pogledati buntovnika
svinjska koža šeće
po zaraslim stazama
topi se u zelene močvare
nikada nije postojala
i nikada nije bila
sa živoga bića
oderana

ENESA MAHMIĆ

PUSTINJA

Ovdje se samo dani smjenjuju
Sve drugo čini se nepomično

Juče sam cijeli dan mislila da je nedjelja

Olovno nebo nad nama
I daljinski upravljač za prozor u svijet
Iz kojeg iskaču naturalistički prikazi krvoprolića
Potom, umirujuće slike egzotičnih predjela
Na kojima rastu mimoze i hibiskusi
Red užasa
Red sedativa

Čini mi se da ću se potpuno izgubit
Gledajući u tu agresivnu svjetlost
Što mi prodre u zjenice
Iz svih svemirskih izvora
Dok istina nijema i skamenjena čuči u hodniku hrama
Izmoždena tiranijom moćnika
Ne, ništa nije njihovo
Ni ta odjeća, ni govor, ni pokreti ...

Ako padnem s ove litice koja se naginje nad svojom osnovom,
Ako neminovno padnem u abyssos
Navikla sam da se snalazim u pustinji

ZENICA

Pred portirnicom mršav pas
Čuje se zveket lanca po betonu
I iznureni koraci

Između dvije pogonske trake radnice sanjaju o moru
O osvježavajućim valovima
I plavetnom nebu što drijema
Nad blaženim pejzažom
Utvrda, stijena i albatrosa.
Da mi je sad da pokvasim noge
I malo da vidim svijeta
Naša čežnja raste do septembra
I kako se jesen bliži
Pada u duboku raku neispunjenih želja
Kapitalizam je najsuroviji sistem, što gaji
Duplu smjenu, miješa
Bijes i nemoć, podstiče
Bol u krstima dvanaestosahatnim stajanjem

Događa se
Da me umara biti čovjek
Miris sumpora
Tjera me da vrištim i plačem

Da mi je samo malo da dahnem
Da mi je...
Nad Uzavrelim gradom noć se spusti na prepad
Smrkne se
A da i ne primijetiš
I zgrade kao da se stisnu jedna uz drugu
Posute crvenom prašinom
Kuju svakodnevno bljuje tvornica

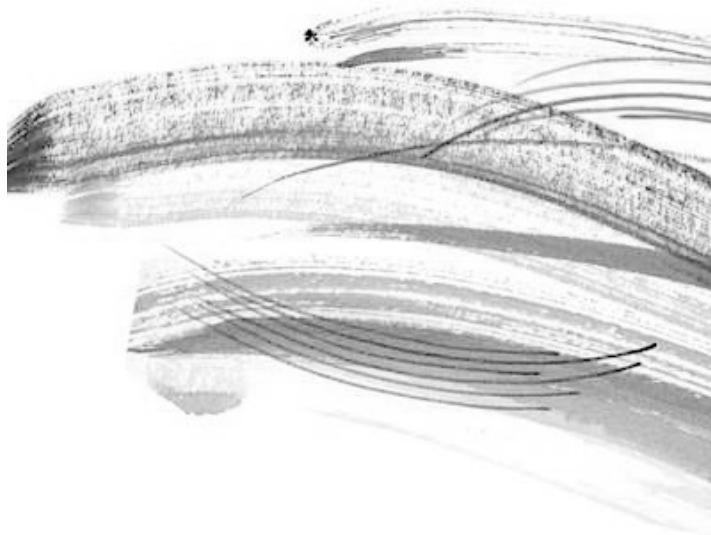
Svaki dan
Sve više mi se čini
Da je i Bog ovdje rekao laku noć.

SUROVA STVARNOST

Moj otac "ničim izazvan"
Skočio je s petog sprata
U večernjim satima

Iza sebe ostavio je
netaknutu invalidninu
I papir na kojem je pisalo:
„Jebeš državu koja ima tri predsjednika“

Sahranili smo njegove ostatke
Na Šehitlucima
Pored onih koji su
Istinski voljeli Bosnu

IZBJEGLIČKI KAMP

Očiju prikovanih za horizont
Gledaju prema Alepu
Čekaju sinove koji su ostali Tamo.

Sunce se svaki put prošulja kraj zida
Kad neka muška noga kroči u kamp.
Žene se međusobno gledaju
S nijemim pitanjem:
„Jel' tvoj?“

Nizip je mjesto bez radosti
Sve lijepo ostalo je na drugoj strani.

ODISEJEV POVRATAK

Prekriživši ruke na prsima pošao je kroz Itaku,
Uzdignute glave
Pozdravljajući sunarodnjake
Mislio je na posljednju bitku:
Na zanosnu nimfu otežalog disanja,
Kći bogova i majku nevolje-
Posljednjeg neprijatelja na svijetu
gdje su svi bili pobijeđeni strašću.

Noću je gledao u zvijezde.
Al' niti je on bio onaj isti niti su zvijezde bile iste
Koje je gledao svojim mladenačkim očima.

Izgledale su blizu,
Skoro nadohvat ruke
A nedodirljive...
- Podsjećale su da je nadmoćnost izlišna,
a pokornost potrebna

Penelopini blijedi prsti dodirivali su
Vruće čelo
Da ublaže bol i kažu ono što mu nisu rekli prije
Deset godina:
*„Kad jednom odeš
Nikad se više ne vraćaj
Jer ništa
Ništa po povratku neće biti isto.“*

ŽELJKO PEROVIĆ

ZARUKE

ponekad u zálomu ostataka svagdana
praviš složenice, prelomnice, prostirku
za onu što si je negdje izgubio, već dugo
sav od proljetnog zelenila (da li je počelo
s proljećem, kako bi mogao znati da će
godišnja doba biti zagonetke jezika, a sad
– sve kraći dani, godine), i ne kružiš više
oko rana, samo njihove mirise upredaš
oko prstenjaka, ako slučajno otkud naiđe
s prstenom od papira

U KLIZAJU DAHA

u nizanju nezavršenih kadrova
(čega se sve sjetiš, razbibriga –
u nekom bi slučaju mogla biti
dobar prijevod slovenske riječi
kratkočasje, to treba zapamtiti)
realije su splet osjeta i osjećaja,
puls prostora, danja te svjetlost
otvara za plavo, u plavom
i mjesec visi o koncu i sam svoje
njihaje stiže, s lúka sidra cijede se
molekule znoja nečijih zadnjih
ljetovanja, dolasci, prolasci,
izbrazdani klizajima daha, kad
do stiha vodi kamena rijeka,
riječi bi se kupale
u pivu, ništa nije dohvatljivo,
i smrtni je čas samo
lelujavi tren koji koleba

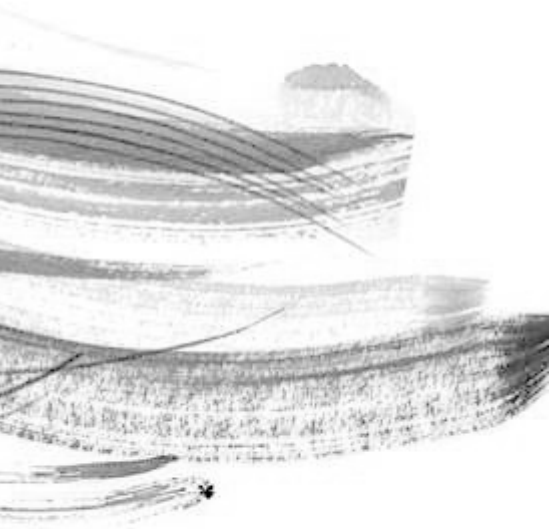
NIJANSE

i danas su trenuci tvog jutarnjeg stanja
bili nijemi slijed u rječniku bića i stvari,
u vidokrugu je bio nadohvat
zavodljivi dio svijeta koji je naravno
sobom opet nosio i nijanse svoje sjene,
cijelom si se doživljaju tako prepuštao
i poslije se s osmijehom prisjećao
kako si već nemalo puta
u takvim prilikama pomislio: tko zna,
možda je to zadnje što vidiš

VARIJACIJE

konačno se stopiš s bilješkama i svoj si
među svojim, zatim jednom nogom čekaš,
drugu puštaš tko zna gdje, u ritmovima kad si
hodao po prstima i mahao glásnicama, variraš
varijacije, kao danas bi trebalo uzeti u obzir
cajtgajst i reciklirati koji grčki mit ili arhetip,
jer beskonačna drama nema odmora, neprestano
traje njena obnova, i ništa nije drugačije, moraš
brinuti i za svoje male smrti, kad kipe
preko čežnje, glasa, preko pogleda bez gnijezda,
bez osi i ne znaš reći ni tko si

kad kreneš preko polja nijemih riječi

SENADA SMAJIĆ

ŠUTI, DUŠO, NEMA ME

sve -

mir u rasulu gurnuh u ladicu
za nes(a)vršenu poeziju, u žurbi
prevrnuh svetu knjigu
spotaknuh se o maskirnu uniformu
i zaboravih te, dušo, zaključati

šuti

šuti, srce moje, da te ne čuju,
ugasi televiziju, stišaj himnodiju
pod bravu podmetni stolicu
(znaš, da provaljuju!)
i diši, diši tiše od škrgašice
zavuci se pod metalno ležište
samo pazi glavu, skvrči se

dušo,

ne turaj prste kroz sitnu rešetku
(članak pukne dok zineš)
kosom stegni uši uz lubanju,
do tebe moj strah za tebe ionako ne dopire

umotaj se

u moj hefel jorgan (zadrži toplinu)
bodyfit šavove prilagodi tijelu
i miruj, diši tiše od škrgašice
ne daj da ti cvokot zubima škrguće
začuješ li lupetanje
u sebi se spasu svome pomoli
na ćutila svoja se osloni i šćućuri se

da te ne otkriju
kad provaljuju, znaš da ne biraju
(španski seljaci sve odkupljuju)
bojim se, strpat će te u istu vreću

urezat će ti se juta u kožu
ostat će ti mladež na očevom nožu
mogla bi ti igla okrugle šnale sa opasača
pramajkinog bijelog šlafroka
proći kroz usne i stegnuti jezik
mogao bi ti vrisnuti
i pupak u kućištu medaljona
s izlizanom slikom ko zna čijeg lika
kojem smo, ubijajući vrijeme beznađa
izmišljali imena da bi opravdali postojanje
i svrhu glancanja hrđe među karikama lanca
mogao bi ti majčin prsten pustiti pečat na čelu
mogao bi... o, svašta bi moglo biti

šuti

šuti, srce moje, da te ne čuju
gasi televiziju, ne slušaj himnodiju
pod bravu podmetni stolicu
(vjeruj, sve više provaljuju!)
i diši, dušo, diši tiše od škrgašice
zavuci se pod metalno ležište
(samo pazi glavu, skvrči se)
i ne dozivaj me

nema mene od jučer
podzemnom preskačem pragove
i dočekujem velike smrti
i sastavljam kosti za naš mali život

SPOMENICA
(25 GODINA PRIJE ILI KASNIJE)

na raspuću opet visi
spomen ploča
na jednom šarafu
drugi il' su zabetonirani
il' šutnuti u nemarnu travu

uglavnom, ne vide se

na mliječnom stablu zjape rupe
crne kao zjenice
dovoljno duboke za bubice
tvrdokrilce, kojekakve žiške
i druge sitne životinje
(koje od crvotočina žive)

a taman toliko široke da opet zaglave
dječji prsti, aaaj, ko će ih izvući
brižno previti, hoće li stići
prije nego što zvizne skupljač orkana
i sa svih strana nebeske vrtače
dojure lovci daha i vodonoše

ako trepne, ako zapadnjak samo dahne
il' krvonoši s čela na šaraf kapne
otkinut će se, spas-
ti, otkotrljati se i od pećine dalje
i ode, ode nam i ova u vražju mater

ma, ko će je stići
zapamtiti, ko će je opet rezati
ponovo klesati, zabijati

hoće li stići lijepo zarasti
pravilno izrasti tek izglavljeni
prstići, hoće li moći ikad
životinje zaboraviti
i prerasti bubice
sićušne žiške

i stasati u kršne ljude
za spomenicu novu
da se ispiše, da se čita
i ne razmišlja, što je u bistvu lakše
biti: povjesnik il' pjesnik?

već da znaju odmah k'o iz topa
smjerno odgovori

LJUBAVI,

možda se doista nećemo sresti ni u ovoj pjesmi
ali ja nikad neću odustati da te tražim u svakom
slovu, u svim oblim prazninama između krivulja
s nebrojenim kombinacijama mogućeg značenja

ja od tebe ne mogu, naprosto ne smijem odustati,
uvijek ću se penjati, spuštati stupovima nesavjetljivih
slova, jer nikad nisam sigurna ne tražiš li i ti mene
tako ustrajno kao ja tebe; zapravo nikad ne znam

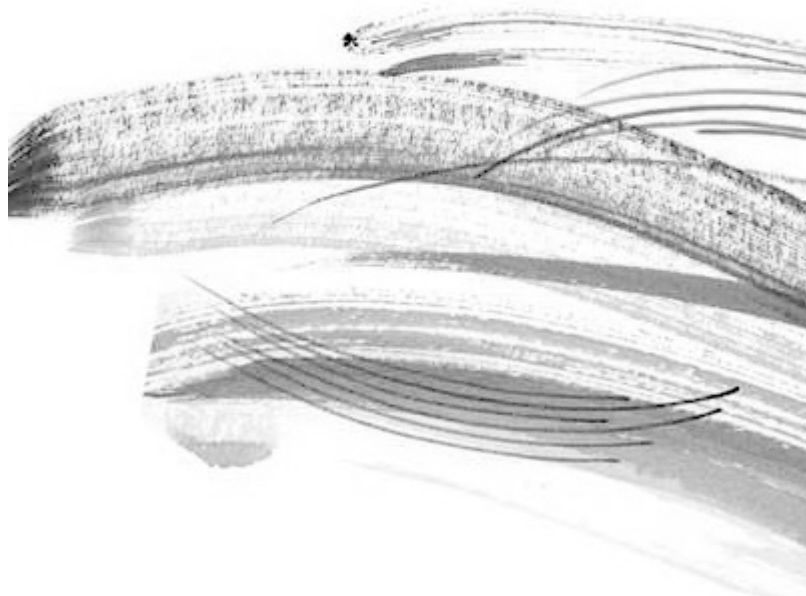
gdje tačno počinje i gdje završava viđenje nas samih;
raspon zna biti strašan kad ne vidiš što tražiš i nemaš
riječi da se izraziš u čežnji, u strahu, u nadi, da ipak
nismo otišli tako daleko da se ne bi mogli sresti bar

u jednoj crtici, jer negdje zapravo moramo postojati,
ako ne u istom slovu, ako ne u značenju iste riječi,
ako ne u jednoj pjesmi il' d(i)jelu, potom u zarezu
ili nekoj tački što će nas potvrditi i konačno doreći.

NAPREDUJEMO, NEMA GOVORA

zaključavamo vrata i srce, majstorski
zatvaramo prozore
i oštrim rubovima žaluzine
siječemo bogom dane svjetline
na uske šine
za unutrašnje mrkline

prostor između
je taman
i upravo toliko širok
koliko nam treba
da se gledajući izvana
jedva još naslućujemo

MIOMIRA ŠEGINA

SVINJE NISU LJUDI

Drugi čin

Prva scena - Deset godina unazad

Moderno uređena kuhinja-salon, čistih linija, bez ukrasnih detalja, kao preslikana iz revija za uređivanje stana. Jedina iznimka - sat sa kukavicom u tirolskom stilu, venčani poklon majke sinu. Deda stoji kod prozora i uređuje cveće.

U scenu ulazi gospođa tridesetih godina sa kosom u duginim bojama, kričavo i krajnje dekadentno. Na sto slaže dnevni pazar iz prodavnice, deda je uopšte ne vidi i ne čuje jer je „uključen“ na tablet računar.

/.../

On: Pobogu ženo, šta su ti to uradili s kosom? Je si prošla pored nekog štafelaja, šta li?

Deda: Vidi stvarno si nešto šarena (*gleda kroz naočare i ako je izgledalo da je odsutan i uključen na tablu*).

Ona: Koga ja pitam?! Muškarci! To vam je zadnji krik mode, flambirana kosa u duginim bojama!

Deda (*smeška se*): Krik, to da, ali ne znam kakve to ima veze s frizurrom? Moja Dani je bila uvek kratko pošišana, da joj kosa nije išla u oči.

On (*pomirljivo*): Ako je moderno, oduševljen sam: Supeeeeeeeeer!

Ona: Neka, neka, vi se samo sprdajte, a kad bi znali, koliko taj »krik« košta, prošla bi vas sprdačina!

Muškarci učute i znatiželjno, a ne bez neugode, čekaju na dodatnu informaciju.

Ona: Četvrt moje plate.

Gleda ih izazvono, u očekivanju reakcije.

On (*gricka rebarca, cmoka*): Ja bi ti to napravio pola jeftinije...

Ona (*ponosno*): S tom frizurrom počinjem nov modni trend, kad oboгатim nećete se smeјati! Ženske se pobiše da dođu na red za frizuru, čak

i muškarci su poludeli za novim stilom. Uostalom, ako neću ja nositi svoju frizuru, kako da to očekujem od drugih? A vidim da bi i tebi, dragi, bilo potrebo jedno šišanje. Mogu te uzeti preko reda, a?

On: Ne dolazi u obzir, ja nisam za eksperimentisanje. (*Zamisli se*) Vide mi se sivaki? Može jedno farbanje, ali samo pod mojim strogim nadzorom, u prirodnu boju... čekaj, kakva mi je prirodna, zaboravio sam!?

Ona: Zelena!, gospodine savetniče. Vidi se da si predugo u politici, ne veruješ ni vlastitoj ženi! Nek te gradonačelnik šiša i farba, taj se ionako na sve razume.

On: Pa nisam tako mislio. Znaš da tebe najviše volim (*nada se da ga deda ne čuje*) ... naravno, volim i Piu i dedu.

Deda (*ga ipak čuje*): Zaboravio si Baleka i kanarinca!

On: Kakvog kanarinca?

Deda: Od komšinice, ha, ha, ha. Sama ljubav te je.

Ona/snaja ne meša se u njihov razgovor, jede samo salatu, pazi na liniju, dok deda sladko cmoka i masti brke. Ona ga gleda s visine, a njega to baš ni malo ne tangira.

On: Dragica, bilo je odlično. A sad malo da prilegnem dok ti to spremiš, naveče imam sastanak.

Ona: Kakav sastanak, dragi?

On (*rine na sitno i obriše usta, ko pravi gospodin*): U državnom zboru je prava ludnica: Zeleni, društva za zaštitu životinja i seljaci traže svoj resor, neovisan od države ... Jedni se bune da je eko hrana budućnost male poljoprivrede, drugi opet da stvara društvene razlike jer je dostupna samo bogatim. Prerađivači i trgovci se grizu međusobno i samo je pitanje vremena kad ćemo moliti za hranu, bez obzira na cenu. Sve je otišlo u đavola, jednom će puknuti i tada ... bi najradije bio na drugom kraju sveta. Pustimo to, neću još i kod kuće time da vas smaram. Da te cmoknem, srculence, baš sam se slatko najeo. A sad samo malo tišine, da padnem na oko.

Ona: Ti padni na oko, a ja idem kod komšinice. Dedu, vi jedite u miru i pazite da ne klepećete zubima, da ne probudite gospodina savetnika.

Iza vrata se čuje Balek, koji udara u vrata.

On (*ljuto*): Balek daj mir, inače ... bićeš sutra za ručak!

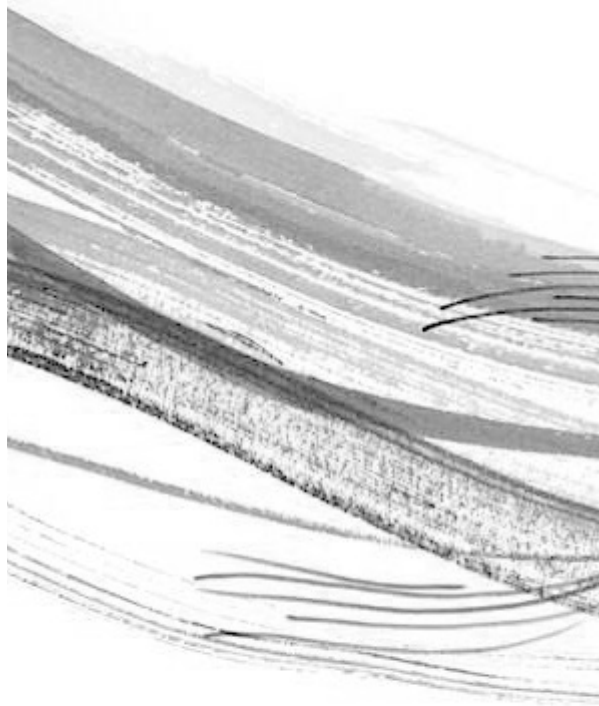
Ona (*ga preseče pogledom dok natiče cipele*): Pia, idi u šetnju, tata mora da se odmori!

Pia (*kroz vrata*): Da, da, idem ... (*otvori vrata*): Ako još jednom kažeš da ćeš pojesti Baleka, prestaću da jedem. Zaista!

Ljuto zatvori vrata, da se deda zaleti zalogaj u grlu i počne da se davi. Snaha priskoči u pomoć i nežno ga lupka po leđima.

Ona: Polako, deda, udavićete se ...

/.../

PETRA ALEKSIĆ

HEJ, USTAVI SE ČAS

Hej, ustavi se čas
kam se žuriš, zašto juriš
još ovo života malo
što nam je ostalo
srčno molim, ljubim
, i kričim na glas
o, o, mili bože, čuvaj nas.
O, o, mili bože spasi nas
uvreme kad se zvezde gase
i krvave radaju se zore
kad ledene kalijo se gore
dok se crna zemlja trese
i orkani lome ruše
kad polude morski vali
dok zelene ljuļjaju se gore
peku rane; bolne duše
dok grobovi rviču svuda
a priroda majkaječi, hruje
do mi/og se boga čuje.
Hej, hej, ustavi se čas
o, bože, mili čuvaj nas.

MILAN ANIČIĆ

PROŠLOST

Dolazi obučen u kožne čizme i poderane farmerke sa naočarima na čelu. Sjedne na jednu od stolica. Na drugu stolicu nasuprot njega stavi nogu. Drugu nogu prebaci preko koljena prve. Gospodina što sjedi nedaleko kao da je uznemirio mladićevim dolazak. Dolaze drugi posjetioci u čekaonicu i sjednu na slobodna mjesta, uglavnom podalje od mladića. Gospodin postaje sve uznemireniji. Nedugo kasnije ne izdrži više. Nagne se prema mladiću i kaže mu dovoljno glasno da ga čuje:

Kako vas nije sramota da sjedite tako bez osjećaja za druge ljude? Na tu stolicu bi možda ko sjeo a vi imate nogu na njoj.

Pa šta, ako hoće sjesti neka kaže, maknut ću nogu, reče mladić.

Ipak bi trebao imati malo više osjećaja. Izgledaš previše drsko, mnogi misle da bi ih napao ako bi bilo šta rekli.

Jesam li ja za to kriv, ako nemaju jaja da pitaju?

I sa jezikom si prilično drzak, malo bi se morao naučiti obzira do drugih.

A jel`? Znači vi mene ne prepoznajete?

Mi se poznajemo? - začudi se gospodin.

Naravno, ja sam vi od prije trideset godina, reče mladić podsmješljivo, ustade i napusti čekaonicu.

VOJNIČKO SHVATANJE

Predveče se vojska zaustavila. Glavni oficir je izdavao naređenja. Večeras zaboravite sve svoje probleme, svoje prijatelje i svoje rođake, svoju prošlost i svoju budućnost. Neka vas ništa ne opterećuje. Isključite sve svoje misli. Budite kao drveće, kao grmlje, kao lišće. Vaš jedini zadatak večeras je da se odmorite.

Vojnici umorni od borbi zadovoljno su poslušali naređenja.

Tokom noći je neočekivano tuda prošla neprijateljska vojska. Nisu vidjeli ništa drugo sem drveće, grmlje i lišće. Vojnici su doslovno shvatili svoga komandanta.

JOSIP BAČIĆ

ELEMENTARNO - FRAGMENTARNO

*

nešto zaudara ...
jašim rasplakani oblak -
tražim svoju srnu
nađoh samo prazan ležaj ...
čekaću je kao lovac na divlje
patke ...
oj ti moja srno - ne čuješ
moju riku ... zbog bučnog
vremena (?)

*

ZSUZSA BALOG

KERÉK A VILÁG

Kerek a világ,
világból lettem én,
pötty lelkem rajta járkal
s a világ mind benne él.

Házam zöld réten,
kémény áll tetején,
lelkemet eltüzelttem
s a világ most odaég.

Álmom egy madár.
Szemébe tenger fér,
felröppenve ott jár már
a világnak kék egén.

Ráülök, elvisz,
hol az ég véget ér,
álmommal így lelkem is
s a világ is visszatér.

SVET JE VELIKA KROGLA

Svet je velika krogl,
iz nje sem jaz nastala.
Moja duša je pikica,
ki se po svetu sprehaja.

Sredi trate hiško imam,
vrh nje dimnik stoji –
svojo dušo sem na peč vrgla,
svet se sedaj zažgan vrti.

Moje sanje so ptica,
ki v očeh morje ima,
vzleti in že kroži
v modrih višavah sveta.

Usedem se na njo,
me odpelje na rob neba,
z mojimi sanjami se tako
duša in svet vrneta.

MARIE-HÉLÈNE ESTÉOULE-EXEL

Souvenirs croisés

À Georges Perec

PREPLETENI SPOMINI

Je me souviens qu'au lycée on portait des blouses, une semaine bleues,
une semaine

beiges.

*Spominjam se, da so prodajalke in bolniške sestre nosile bela ali včasih
modra ortopedska
obuvala.*

Je me souviens des cigarettes Gitanes maïs sans filtre , elles avaient un
goût de paille.

Spominjam se sedeminpetdesetk, imele so okus po slami.

Je me souviens que je n'ai jamais appris à coudre avec « Modes et
Travaux ».

Spominjam se, da sem se naučila slovenščine z « Jano » in « Našo Ženo ».

Je me souviens du kiosque aux châtaignes grillées

Spominjam se kioska s pomfritom z majonezo.

Je me souviens de la berceuse « Fais dodo Colas mon p'tit frère, fais
dodo t'auras du gâteau ».

Spominjam se pesmice « Na planincah sončece sije, na planincah
lušno je ».

Je me souviens qu'au restaurant « Les Trois Canards », on ne mangeait
pas de canard.

*Spominjam se, da v restavraciji « Pri Amerikancu » ni bilo nobenega
Amerikanca.*

Je me souviens qu'on allait à pied chercher du lait dans une ferme

Spominjam se potovanj v Trst po nakupih kave, banan, plenec in včasih
masla.

Je me souviens du Tour de France cycliste où on courait après la cara-
vane publicitaire

(on le fait toujours)

Spominjam se Dneva žena osmega marca, ko se je podarjalo rože in
celo enodnevni izlet
v Radence za zdravniški pregled.

Je me souviens du Professeur Tournesol.

Spominjam se Doktorja Jojboli.

Je me souviens des « surprise parties » où on dansait le rock and roll.

Spominjam se maturantskih plesov, kjer je bila obvezna četvorka.

Je me souviens de la rivière où on se baignait dans les trous d'eau, on
ne peut plus le

faire

Spominjam se zaledenelega blejskega jezera, po katerem so vozili avto-
mobili - tega se ne
da več.

BISERKA FILIPAN KRALJIĆ

GDJE JE MOJE MJESTO

u mislima sakupljam svu ljepotu riječi
da te toplo dočekam

svoju umiljatost za dar složim
otvaram sve svoje sobe
veo otkrijem
na raskršću te željno sačekam

prisluškujem tvoj dolazak
gluh je topot tvojih nogu

svoje mjesto ne nađem
moj svijet preda mnom puzi
bez riječi sa strašnom boli
u drugu rijeku odlutam

DIJANA HARČEVIĆ ĆATIĆ

O JEDNOM VAKTU

(Odlomak iz neobjavljenog historijskog romana)

/.../

Sinovi Ismihane-hanume, a unuci begovice Đule, „one što je plakala gore sad sam ti o tome prič'o“ dođoše, kod dajdže, u Šeher-Sarajevu, tude prvo postaaše kalfe najučevnijih kazandžija u Čaršiji, pa izučiše i sami kazandžijski zanat, a onda se vakat promijeni. Ali kad hoće belaj jopet, nemirna Bosna postade. *Zulum zemlju zahvati!* Nepravedne stambolske paše i veziri od zanatlja počeoše iskati teške poreze. Teže no crna zemlja da je. Nisu samo zanatlje plaćale velike poreze, nego i sav ostali bosanski ubogi svijet. Siroti Pašići dugo su molili stambolske paše i vezire da poštede Bosnu. Podsjećajući stambolske paše i vezire na slavna vremena Bosne, na slavne i junačke bosanske vojnike koji su branili sultana po dalekim ratištima Rusije i Perzije. Na Banjalučki boj! Ali jok za takve molbe stambolske paše ni veziri nisu htjeli ni da čuju. Štaviše, prijeteći siročadi Pašića, stambolske paše i veziri rekli su im da se okanu sultanovih poslova i da ne uzdižu svijet bosanski po čaršiji sa takvim glasovima. Malo je prošlo. Nisu dugo siročad Pašića stambolske paše i veziri upozoravali. Kad ono stiže ferman iz Stambola i bujruđija iz Travnika da ih uhvate i zadave. Jer protiv sultana se niti ide niti može. Kad ono osvanu prvi petak nad Šeherom silnom i kad su ono dva brata Pašića džumu klanjaše u džamiji, uhvatiše ih stambolske paše i veziri. Uhvatiše ih ... pa ih odvedoše uz sarače u tvrđavu da ih zadave.

Kad je čula Ismihana, majka Pašića, da joj vode dva njena mladića, dva njena siročića, niz bijelu kulu sleti i uputi ka bratu svom, velikanu sarajevskom. Ljubeci zemlju Boga zamoli da joj pusti dva njena sina. „Pusti mi moja dva mlada Pašića, moja dva mlada siročića daću ti harač i poreze. „Evo porez, evo harač, brate! Uzmi suhog zlata, kol'ko hoćeš. Nosi divane, svilu i kadifu. Samo mi pusti djecu. Pusti ih brate, pusti zjenice očiju mojih ili ću ti umirijeti od boli. Brat rođeni, pruži ruku Ismihani, sestri svojoj i podignu je sa zemlje. Ustani, hajde ustani sestrol! Pustit ću ih. Tebi za ljubav u imene našeg djetinstva, majčinog mlijeka kojeg smo pili, pustit ću ih. Ismihana obrisa suze. Poče grliti brata i za-

hvaljivati mu. Vjerujući njegovim riječima. Sagnu se da mu noge poljubi te diže sklopljene ruke ka nebu da molitvu učini. Brat, đavo da mu glavu nosi najednom se zajedljivo nasmija. Stahovito povuče sestru za rukav i ogurnu „Ma kući se vrati. Je li tvoje da po sokacima ovijaš i glas dižeš, je li tvoje sultanovoj volji da se protivrječiš? Znaš dobro da nije. Kući se vrati, čuješ li me. Njihovo zvono je odzvonilo, a njihovom dizanju glasa došao kraj. Ismihana, izbezumljena, ne vjerujući u ono što se malo prije dogodilo i šta joj brat reče, pokupi svoje nanule i svilenu maramu izađe iz bratove kuće.

S večeri u zidinama sarajevske Žute tabije, obješiše dva mlada Pašića.

Nego, plahnu se babo i viknu mi da mu ponesem drugi sepet šljiva. „De što me vas cili bogov dan ometaš. Smetaš mi sinko samo tako. Vidiš da je sav svit odnio šljive na sušanu za hošef. A ti! Ti me tude ... tude me samo ... ma smetaš me tim pričama, kojim ko zna i jesu l' se zapravo dogodile. To samo svit priča da dangubi. Dangubi ko ti klapac jedan. De prijari. De“!

VIDA HERGA

PROGLEDALA VODA

Sada kada je sve gotovo
dižem mač
mašem u prazno
kao tek progledala voda
koja se do jučer igrala
svojim vodopadima.

ZRELE DUNJE

*na pragu
jeseni
polako tonem
u misteriju
uzimanja i davanja
ruke ruci
srca srcu
snova snovima
u nostalgiju
opojnog mirisa
zrelih dunja*

Još kao dijete bila sam zatečena njihovim slatkastim mirisom i gorkim okusom.

Možda su zbog toga, u mome rodnom mjestu, samo neki imali dunju, kao omiljeno drvo u svome vrtu... možda samo oni koji su vjerovali da se u sladunjavu gorkoj misteriji života krije opojni miris njegovog smisla.

Dunje se nisu jele. One su se darivale. Šutale su skrivene među uštirkanim košuljama naših baka i milovale mladenačke uspomene, koje su se u starijim i težim danima sve jače isprepletale njihovom stvarnošću.

U svome mirisu skrivale su prve drhtaje tijela pod prstima voljenih ruku ... prve snove o ljubavi bez bola i kraja i prvo vjerovanje u životnu misteriju prolaznosti, kojom sva trenutna ljepota jednom nestaje. Ostaju tek mirisi doživljaja, koji će se jednom, kao naša jedina stvarnost, uzdignuti s nama na put u vječno kraljevstvo.

MIRJANA JEROTIĆ

INTERVJU SA MUZOM LJUBAVI

1/9

Osećaš li, Ljubavi,
kako smelo odbacujem iskustvo Tišine;
kako otresam decenije zaobilazeći proročanstva
dok udišem bol neba nada mnom
i biram reči obraćajući se zemlji
koja postaje sve voljnija
da prihvati moj korak
i iz sebe izbaci klicu jetkosti?

...

SLIKA

Znaš, ti u stvari mnogo ličiš
na beskraj obučen u kožu moje muze
i moja četvrtvekovna iščekivanja.

Nisam ni znala da je takva sličnost moguća.

Istina, ponekad sam je slutila u pesmama
pregladnelih kljunova svih onih jata
koja su me svojim iskrzanim krilima,
tu i tamo, nadkriljivala i za čije krike nisam
pronalazila reči utehe.

Znaš, možda ipak više ličiš na moje vrtoglavice;
rekla bih da imate isti koren i značenje.
Čak i svoja lica pokazujete istovremeno.

Moraću da ispitam to čudo.

Znaš da me podsećaš na večernje nade
koje sam grčila umesto jastuka ...
Ma, i usne ti izgledaju kao usne Neba
kom sam se jednom obećala.

Baš čudna sličnost.

Znaš da što te duže gledam,
dok sanjam javu između života i budućnosti,
vidim da si ti u stvari jedna čudna prisutnost
koja sve ređe diše.

...

I mogu ja tako da te imam u mislima
i čuvam kao senu u očima, sve dok
mi džepovi proleća ne postanu toliko plitki
da nemam gde da te skrijem,
ali
neću.

ZDRAVKO KOKI KOKANOVIĆ

Boja indigo negdje na kraju
pjesme, zadnji stih nema nikakve
veze sa glavnim likom i ljepotom
divlje guske, rekao sam, pokušaj
pisanja preлива ljubav u oblake i
mjesec, povezane sa očima koje
su plakale usred noći, zbog bola
srca, indigo boje neba, ali ne dignuti
glavu i vidjeti nebo je grijeh protiv
svoje duše. Otvorite prozor, pustite
sunce da posuši buđ sa zidova vaše
zatvorenosti. Čin samopoštovanja:
vilim te i ti voliš ptice, oboje volimo
ptice, čvrsto držeći ruke nade, ne
zaboravimo pogledati nebo boje indigo.

Svjetlo, i poskok se upleo u moj
kadar bezopasno i šareno, za moje
vesele fotografske osmijehe, a
promjene valovanja planetarnog
sistema utiču na zdravlje, moje i
drugih, ako padnem u pepeo,
okrećem se dobru kad ustanem,
kao cvijet i leptir u ekstazi od
ljubavnih želja, spreman za
mladalačka pitanja, šaljivo
pitam djevojku: gdje se čuju
zvončići, gdje odzvanja miris
staroga mjeseca, ko nam ukrade,
svaki dan dvanaest sati slobode,
ko su i šta rade oni koji su vezani
na drugoj, tamnoj strani rijeke!?

ANTO KOVAČEVIĆ

POD TEŠKIM BREMENOM ZABORAVA

/.../

Iz vremena Vlatka Vukovića je, po svoj prilici, i prvi stećak, preteča svih postojećih koji ostadoše da traju sve do današnjih dana. Ostali su i obrisi groblja, svatovskog groblja?! Jedni, naime, pričaju da je nekada davno osoran i bogat mladić uzeo sirotu djevojku bez blagoslova svojih roditelja. Po povratku pratio ih je lijep i sunčan ljetni dan, bez oblačka na nebu. I baš kada su prolazili ovim proplankom sinu munja i grom udari iz vedra neba. U hipu izginuše svi svatovi, nitko od njih ne osta među živim. Poslije, kažu, izniknu samo od sebe ovo kamenje da svjedoci i opominje. I danas na blagom zaravanku, u sjeni hrastove šume, počivaju u miru davno usnuli pokojnici, možda baš izginuli svatovi, u uredno poredanim grobovima.

Proljeće je Bajnoj Glavi donijelo novu svježinu, polet i vedrinu, a vremesne stećke, čini se, učinilo još starijim, još bojažljivijim i još zapuštenijim. Rasuti po blago nagnutim padinama i podalje od očiju javnosti, oni cijelomu kraju daju neko melankolično ozračje. Za narod ovog kraja stećci su jednostavno – staro kamenje, biljezi, mramorje, mašeta, za neke krajputaši. Prema predaji pod njihovom sigurnom zaštitom leže davno zaboravljeni pokojnici, naši slavni pretci, koji puno dobra učiniše.

Grupisani u par manjih nekropola, stećci bojažljivo proviruju iza nataložene mahovine i izraslog korova. Prate, valjda, tko prolazi, a tko zastajkuje. Boje se jednostavno ljudi, tih prijatelja i neprijatelja. Iz sasvim razumljivih razloga – jer nekolicina njih je, zna se pouzdano, završila u komadima kao temelj za gospodarsku zgradu. Među njima i onaj najveći, na oblik sanduka, s impozantnim dimenzijama – 195 : 100 : 50 cm (50 je visina). Danas su na licu mjesta ostali samo žalobni ostatci, a ostala je i poučna priča. Odustalo se od daljeg vandalizma jer su neočekivano uginule krave domaćina koji je razbijene stećke ugradio u temelj svoje štale. Nije to bilo tako davno, negdje poslije Prvoga svjetskog rata. Svjedoka, nažalost, više nema!

Ovi kameni ostatci leže u nekropoli stećaka na lokalitetu Glavice. U dužini od 150 metara prema katoličkoj kapeli odolijeva zubu vremena i

ljudskoj nebrizi u jednom nizu još osam kamenih biljega. Na oblik sarkofaga imaju samo dva. Sve upućuje na to da ih je na ovome mjestu, pored tri razbijena, ranije moralo biti znatno više.

Jugoistočno od ove nekropole, na udaljenosti od nekoliko stotina metara, ima hrastov gaj, zvani Čatrlja. Na samoj ivici gaja leži pet stećaka gotovo amorfno oblika, poredanih u krug. S toga neki smatraju da i nisu stećci već ostatak nekog svetišta. Uz njih je spomenuto starinsko groblje gdje su se, sasvim je moguće, u proljeće vršili vjerski obredi, nešto kao blagoslov polja. Preko puta ovih kružnih spomenika je moj posjed na kojemu samuje jedan poveći stećak na oblik sanduka, dimenzija – 190 : 80 : 50 cm. Ova srednjevjekovna nekropola, duga oko 300 koraka, i danas se stere s obje strane seoskog puta.

Tu, odmah u blizini brežuljka s kružnim stećcima i grobljem, u nekadašnjoj kući Ruže Blažević, sjećam se dobro, kao prag na ulazu služio je jedan poveći građevni kamen, lijepo obrađen, dimenzija – 107 : 70 : 24 cm. Na njega se naslanjao jedan drugi manji četvrtasti kamen u svrhu uske stepenice. Nekada je vjerojatno morao biti podnožni kamen nekoga pilastra (polustuba). No danas su i oni nestali, izgubljeni u temeljima sasvim nove kuće.

Nažalost, sudbina preostalih stećaka na Bajnoj Glavi nije nimalo ružičasta. Malo ozbiljnije promatranje pokazuje da su gotovo svi na granici izdržljivosti. Oronuli, usamljeni, napušteni od svih. Stigli su izgleda u svoje posljednje razdoblje života. Nije ih moglo ušćuvati ni općenarodno vjerovanje da će se onome tko ih bude dirao dogoditi velika nesreća. Sadašnji naraštaji, doduše, ne razbijaju, ali i ne čuvaju zatečene stećke, zaobilaze ih, nemaju vremena za njih. Prepuštaju ih laganom propadanju i nestajanju.

MARKO KREZIĆ

PEČOVNIK SILVO MOJ KOLEGA IZ RAVNA PRI ŠOŠTANJU

Njegov otac radio je u kožari.
Njegov sin je bio Silvo mali.
Viđao sam ga svaki dan mi fali.
Njegovi roditelji bi mi ručak dali.

Ja sam dolazio vikendom u Ravne.
Kod njih sam jeo zrele trešnje rane.
Družio sam se sa Silvom u slobodne dane.
Držali su jednu kravu imala je mane.

Silvova majka je pržila jaja na tavi.
Bio sam u kršćanskoj kući pravoj.
Ja sam jeo jelo koje se na stol stavi.

Silo je imao još dve sestre i dva brata.
Kad god bi dolazio na kućna vrata.
Divan čovjek je bio njihov tata.

NATAŠA KUPLJENIK

SLIKANJE SV. MIHAELA, ANĐELA S TVOJIM
IMENOM, FAZA KRIZE

nisi rekao
zaboraviti ćeš
kako izgledam
skoro će
sve biti daleko
sjećanja
čini se
od nekog
su drugog
odavno jutrom
oko sedam
ne trčim
niz onih
šesnaest stepenica
nisi rekao
gradit ćeš
spomenike
asamblaže
od uljepšanih
trenutaka

posvuda si
ljudi su eter

KAD IMAŠ ŠESNAEST

Kad imaš šesnaest
Svijet je drugačiji
Nit dijete nit žena
Svijet okrećeš oko sebe
Kad imaš šesnaest
Ne znaš da nikad više
Nećeš izgledati tako dobro
Bit će još zgodnih dana
Al nikad više takvih
Kad imaš šesnaest
Boriš se sa svima
Egom i buntom
Razbijaš predrasude
Kad imaš šesnaest
Muškarci te gledaju
Kao naivnu lovinu
Tebi to laska
Život još nije toliko
Kompliciran
A za sve ti se ruši svijet
Kad sam imala šesnaest
Slušala sam Joea Cockera
“Night calls”
jutros je slučajno
sviralo iz slušalica
Svijet mi je propadao bar toliko
Putu koliko danas imam godina
Nedostaje mi ponekad
Onaj bunt.

FRANJO MAGAŠ

KAKŠA MAMA !

Uloge:

Mama Jula

Sneha Klorica

Sin Ivek

Ivekova punica Dora

Soseda Sida

(Na odru je sneha i kuha večerjo, nuter energično dojde mama i grdo gleda sneho.)

KLORICA: Dober večer mama, ste došli, ste jako zmočeni?

MAMA: Kaj je, kaj bi rada? Ja celi den delam kaj črna živina a ti se doma čošesh po riti i nikaj si ni napravila. Pogledni sam kak si zacafutana kaj ciganica si. Neznam kaj je videl te moj sin na tebi. Niti si lepa, neznaš kuhati, nesi bogata, decu nebresh meti. I izda me pitaš če sam jako zmočena.

KLORICA: Mama, pak nebrem biti lepa, celi den nekaj delam, sam bila v kocu, pajceke sam nahranila i jim počistila, v štali sam krave podojila, nahranila i napojila, neznam kaj bi vi radi od mene celi den delam kak vura.

MAMA: To kaj ti napraviš celi den to ni nikaj ja to napravim v jadni vuri. Bole bi bilo tomu mojemu hormoku če bi si zel črno ciganico kak tebe, bar bi mel čuda dece.

KLORICA: Pak nejte biti takša mama, bomo i mi deco meli samo če bo bog dal i več. Jih bomo meli bote vidli. Sam vam štela povedati nekaj lepoga.

MAMA: Je, vi bote ji meli če bi ti lefko mela. Da si došla k nam ti je japa ni nikaj dal došla si k nam gola i bosa, šterčica i bogica.

KLORIC : Nate mama naječte se, nejte se name srditi, ja vas imam rada bomo si zdobra.

- MAMA: To si skuhala, kalampera pojsanoga to ja nabom jela, to nebi niti svije jele.
- KLORICA: Mama pak ja bi vam meso skuhala če bi ga meli, imamo samo kalampera. (*Nuter dojde sin.*)
- IVEK: Kaj je pok, pok ste se svadile.
- MAMA: Pak sam si pogledni kaj nam je skuhala, kalampera i tikve. (*Pokaže na kalamper.*), kak daj bili pajceki.
- KLORICA: Pak to je juhica od tikvic i pajsani kalamper, Ivek probaj kak je dober. (*Ivek proba juhu.*)
- IVEK: Joj kak je dobra ta juha, pa kaj očete mama izda ste jo ni probali pak samo kričite da je ni dobra.
- MAMA: Joj, joj Ivek kakši si ti hormok, slepi i bedasti si. Kak smo ti bogato pucu spravljali, Jankačova Ana je jako bogata ona bi te i ve štela a ti si se zaletel v to bogčicu.
- KLORICA: Ivek, ja več to nabrem magaditi idem ja nazaj k dimo k svoji mami. Moji starci so rekli, da nas navek zemejo k sebi. A ti, če me imaš kaj rad boš došel za menom znaš de sam doma. (*Klorica dide.*)
- IVEK: Klorica čekaj! Klorica čekaj! Vidite pak je dišla, a ste vidli kaj ste napravili, samo svojo delate, vam niti jada sneha nebi bila dobra.
- MAMA: Ivek pusti to bogčico i sirotico naj ide dimo.
- IVEK: Mama! vi ste pozabili kakša sirotija ste i vi bili.
- MAMA: Je, predi smo bili sermoki, ve smo pak več ni, ve smo bogati.
- IVEK: Mama, kaj smo pak bogati ? Kaj imamo ? dva pajceke i te dvi suhe kravice, je i nekaj sfurdanih kokoški hodi po dvoru, sam nejte govoriti, da smo bogati se vam bodo ljudi smejali. A je to kakše bogastvo, niti to nebi meli, če nam nebi stari japa to dali.
- MAMA: A ve si došel k pameti. zakaj bi i ti moral biti sermok, zakaj

ne bi bil odmaj bogat i svoj gazda a ne da se boš močil kaj črna živina pak nikaj naboš nikdor mel. Če si oženiš Ano boš odmaj se mel, odmaj boš bogat. Navečer pemo po Ano.

IVEK: Mama mi nedemo nikam ja ženu imam i drugu nečem. Ja imam rad svojo Klarico i niti jadno drugo nečem. Če vam je ni po volji, da smo tu doma, pak onda bodite sami, ja i Klorica pak pemo na kvrtilj.

MAMA: Oj ljubav, ljubav, kolko samo gorja napravi ta ljubav.

IVEK: Je mama, to je ljubav, vi ste več pozabili kaj je to, a morti pak ste ni niti nikdar znali kaj je to.

MAMA: Božek božek, zakaj si takši, zakaj pariš samo sirotijo ka so izda vekši sirmoki, a bogate i bogate skupaj ka so izda bole bogati, božek zbudi se. (*Mama so obrne Iveku.*) Ne znam kaj vidiš nati sirotici Klarici.

IVEK: Mama kolko put vam moram povedati, ja imam rad Klarico, ja jo sejam sako noč.

MAMA: A tak veliš, zakaj po noči ne sejaš Ano bi bar nekaj mel od toga, sejaj gorice, sejaj šumo,

IVEK: Mama, ja idem po Klarico naj dojde nazaj če bo štela.

MAMA: Čekaj! čekaj Ivek nikam neideš navečer pemo po Ano.

IVEK: Znete kaj mama, vi si samo idite po Ano pak si jo vi zemite. (*Ivek dide vum.*)

/.../

MÍNEA MÁRTON

KÉT PERC

Halkan símogatsz órákig,
Lassan csókolgatsz hajnalig,
Gyengéden ölelsz reggelig
S mindez csak két perc Veled.

Két perc, míg hallom a hangod
Két perc, míg látom az arcod
Két perc, míg érzem a karod
S két perc minden, míg Veled vagyok.

Két perc minden... minden, ha veled vagyok
Hisz idő helyett lágy örömben szárnyalok.
Két perc minden, s két perc A minden,
Amitől mozdulatlan boldogságba olvad a szívem.

DVE MINUTI

Tiho me božaš
Počasi poljubljaš
Do svita me nežno objemaš
Vse to je le dve minuti s teboj.

Dve minuti slišim tvoj glas
Dve minuti zrem v tvoj obraz,
Dve minuti čutim tvojo roko
S tabo, vedno traja tako.

Nič več kot dve minuti, kadar sva skupaj,
Brezčasno tavam v trenutku ko me gledaš.
Dve minuti je vse in dve minuti sta Vse,
Ko v nepremično srečo se zlije srce.

ŠTEFANIJA MESARIĆ

ODLAZAK

Vuni je ružil i nad Ljubljano króžil.
Nisi me vidla, kak z balkona v oblakih nazàdnje sam
ga vidla
I vervalà, da si vujem ti.
I ves čas ti s srcem màhala i bezveze se móčila, kak
prav se reče:« Come back!«
Kak gojt se reče prav,
znàči kak, vrni se srêčno nazàj!

ZA TEBE MAMA

Vidla sam v tvojim očima
protuletje kak dohàja.
Vidla sam v njima srêcío
i žalost dok si ostàla sàma.

Vuti tihi protuletni noči
dok koreje se pomali budi,
dok ftice zmóčene spidío,
Ti čakaš i vu vràta strmiš.

À naj jih zapreti mama,
pusti bàr malo svetla čez njih...
da se v kmici, ne zgubim.

OLGA MOROZ

РУСАЛКА

Вона така струнка, п'янка красуня ...
І манить, манить глибина очей ...
Та маревом здіймається над буднем
Щоденності. І ти таки втічеш

В її обійми.... Розум вітер носить.
Вже на плечах напродай голова ...
А ти біжиш на зустріч, поки в косу
Вона звабливо роси запліта.

Та що життя, коли ВОНА - кохає?!!
Не відірвати зору від плечей ...
Як тільки треті півні заспівають -
Вже пелена спаде з твоїх очей.

* * *

JORDAN STAVROV

„ ... Umetnici su dostizali vrhove svog stvaralaštva upravo onda kada su se bavili onim što su najbolje poznavali i što je značajno obeležilo njihove živote - detinjstvom i lokalnim bojama zavičaja (Gogolj, Prust, Felini, Kusturica ...)“
Dr Dejan Vukićević

POSETA ZAVIČAJU

/.../

On je dugo pipremao jedno putovanje, od njega nazvano putešestvije. Jer, on nije voleo da na stare, nezamenjive reči, *nakalemi* nove, tuđe. A i sam pojam *puješestvije*, tada gubi svoje pravo značenje.

Napismeno je sačinio konkretan plan putešestvija - kada se polazi, kako se putuje, šta se nosi i šta sve moraju njegovi unuci da vide. Vreme je takođe detaljno *proučio*. Predvideo je sve šta ga čeka. Tri dana uoči polaska se pobuniše roditelji, pobunila se cela rodbina, sem Plamenove žene. Otac dece mu kaže da je on star za ovaj napor, da će decu da mu pokradu, da još pretili i opasnost od izbeglica. Deca se ničega ne plaše. Ona putuju sa dedom, veruju da je sposoban da ih vodi na put. Mala, šestogodišnja Zoja je dve godine govorila dedi da mnogo želi da vidi njegov rodni kraj, molećivo ga je nebrojeno puta upitala: „Dedica, kada će da idemo u tvoj rodni kraj?“ Zato je Plamen neumoljiv: on ide sam sa decom!

Plamenovo putešestvije je počelo po planu, otputovao je sam sa decom, sa blagim osećanjem straha negde duboko u sebi. Mada, njemu samom, što se tiče predviđanja, realnosti i preciznosti, plan je izgledao sasvim dobar, ipak je njega pomalo nagrizala i sumnja. Tok događaja može u planu da otkrije pukotine (on nije prorok), a koje mogu bitno uticati na putešestvije; jer nikad i nigde: „Ne zna se, šta nosi dan, a šta noć“.

Topla i vedra julska noć, pun Mesec se valja na nebu, a dole, na Zemlji, međunarodni voz juri na istok. U zaključanim kušet kolima, u polutama, Plamenovi unuci nemirno spavaju. Andrej i Dora leže na vrhu, niže leži Zoja, a na najnižem ležištu, vrlo niskom, sedi budan deda - čuva

decu. Kada je jednom, izmučen od briga, zadremao, i zaborvao na svoje unuke, konduker je izvana otkjučao vrata i unutra uveo petog putnika, devojkicu, Kolumbijku. Kada je on vide, zamalo da vikne na nju – *šta će ona unutra i kako je ušla*. Da ne bi ponovo zadremao, izašao je na hodnik i tu stajao do svanuća. Probudio je decu da vide reku Savu. Zoja je vesela što vidi reku, ovde mnogo veću nego *tamo*, sa čijeg brega je bezbroj puta bacala kamenčiće u vodu. I deda je veseo. Ubrzo deca ugledaše železničku stanicu velikog grada, i prvi put videše tramvaje. Onda se – po dedinom planu – taksijem voze do dedinog prijatelja. Tu deca susreću drugačije ljude; mnogo ih mole da jedu, mnogo. Pitaju: da li razumeju njihov jezik. Zoja ih samo gleda, dok Dora i Andrej se trude da im odgovaraju na pitanja. Plamen gleda na sat i kaže: „Vreme je da idemo napred.“ Hoće da idu malo peške, da deca vide Beograd, da sa Kalimegdana vide i Dunav, širok i *trom*. Prijatelj je morao da popusti. Krenuo je i on peške, sa operisanim kolonom, da ih otprati. Deca gledaju *pitome* golubove, smejući se. A kada videše Dunav, ne mogoše da ne vuknu uglas: “U-u-u!” Plamenov prijatelj je kraćim putem odveo goste do parka ispred autobusne stanice. Tu pak unuci zagledaše novu sliku: prljava i gladna (neka polugola) deca se valjaju po prljavoj zemlji, neka – uprljana sopstvenom krvlju – sede i plaču, neka spavaju u naručju majki, a starice i invalidi mole za hranu i pare; stvorovi raznih nacija, rasa, vera. Je li to ta gorda Planeta? Je li to ta Stara dama, koja se diči svojom kulturom, jesu to samo neki divlji narodi, takve i slične bujuce misli, namah, ispuniše Plamenovu dušu. I najedared se u mozak zariva sumnja: Možda je on bio isuviše hrabar da krene sam sa decom. U trenutku je odlučio da zaobiđu park. Deca su jedva čekala da uđu u autobus i nastave putovanje prema dedinom rodnom kraju. Nižu se slike plodnih polja, gradova, kanjona, tunela, golih planinskih venaca. Sve su to lepe slike, ali Zoja neprestano, naslonivši umornu glavu na dedino rame, zapitkuje: „Kada ćemo stići u tvoje rodno selo i da vidimo kuću gde si se rodio?“ Na zadnjoj autobusnoj stanici ih čeka kombibus, star, u raspadanju. Vozač *uzima* četiri putnika i vozi dalje, za Caribrod, dedin grad. O, kakva je to bila vratolomna vožnja! Plamen je drhtao od straha i neprekidno je molio vozača da vozi normalno. On i dalje juri cestom, pretiče kolone tovornjaka. To nije scena za film, to je igra sa smrću! Pa, najzad –juri kroz Plamenovu svest – neka u njoj on i umre, ali ova deca ne smeju umreti, ne smeju! Hm, da se krene u ovakvu avan-

туру, sam je kriv! Andrej i Dora pokazuju kažiprstom na vozača, a Zoja ćuti i gleda samo napred. Deda nije mogao da deci pokaže svoja rodna brda južno od puta. Ludi vozač je odveo putnike do cilja, do kapije kuće Asena, Plamenovog (najmlađeg) brata, gde se – po planu – smeštaju.

Plamenov plan se ostvaruje. Ima obezbeđen smeštaj, ima hranu, ima slobodu da radi po svom planu, i najvažnije, rođaci i poznanici ga dočekuju otvorenim srcem. Tri dana on upoznaje decu sa gradićem, više sa njegovom istorijom, obilaze njegova draga i nedraga mesta, staru školu, stan, gde je ložio vatru, kuvao, cepao drva, učio se; spavao zimi u hladnoj sobi, pokriven kudeljnom dekom. Jedino je plan malo poremetio iznenadni dolazak sina, morao je da krene za decom, rekao je ocu.

Planom se ne može ni sve predvideti – da može doći crni petak, a koji, po pravilu, udari svojim maljem u leđa čoveku. On je planirao da unuci, obavezno, u rodnom gradu vide pijac, u provinciji je to poseban događaj, da vide kako se pazari i sve drugo što se na pijacu dešava.

Zato je on sa Āsenovom ženom blagovremeno stigao na pijac. Poznanici, stari drugovi ga srdačno pozdravljaju. Ali u njegovoj duši tiha slutnja: nešto se desilo deci, zato ih nema. Deca i sin ne dođu. Pa, gde je njegova Zoja, pa ona mora da vidi pijac. I tiha slutnja, da će se nešto nepredviđeno desiti, sve jače je stiskala njegovo srce, a malj crnog petka – visi u vazduhu.

Plamen mahinalno spušta ruku na levi džep pantalona, i gle – prazan je. On, pobledeo, tog trenutka nije mislio na unuke, niti na pijac. *Da li je to moguće*, samo to pitanje je jurilo kroz dedinu svest. Onda, iz njegove dubine jurne glas: „Zoja, zašto ne dođe, s tobom se to ne bi desilo!“ Kao ošamućen od silne eksplozije, naglo je krenuo prema glavnoj ulici grada (čaršiji), da potraži unuke; snaha je za njim jedva koračala. Zaustavio ga je Zojin glas: „Dedička, dedička!“ Plamen odmah reče šta se desilo. Zoja ga ćutke grli, a Andrej i Dora ga slatkim rečima teše. Plamen je već drugi čovek. Problem krađe rešava sin. Lopov je *prisvojio* pare, novčanik sa dokumentima je bacio.

Uveče je Zoja htela da spava u *dedin*oj sobi, pored dede; da ga teši, ako treba, celu noć. Dva-tri puta je u snu izmrmrljala reč deda. Od tada je svuda, čvrsto, bila uz dedu. A događaju se ređaju i ređaju, ne mimo dedinog plana.

KATICA ŠPIRANEC

BOJE LJUBAVI

/.../

Priroda se često sa ljudima poigra. Ponekad, uz pomoć sudbine, neke još u djetinjstvu, posebnom biljegom obilježi. Nose je oni kroz život, lakše ili teže, ona je dio njih, po njoj ih znaju i prepoznaju.

Poigrala se i sa stasitim, lijepim dječakom, kovrdžave, kestenjaste kose, lica bjelog, posutog nježnim rumenilom kao u djevojčice, oka zelenog kao livada sočna i haljine hrastova, ispod kojih je svinje čuvao sa drugovima svojim.

Ne zna se šta se zbilo toga dana, kome je sudbina svoju nakanu povjerila i tako dječaka zauvijek obilježila. On je zapamtio cik kandžije i bol koja mu se do kosti usjekla i prožela ga cijelog, koja se još dugo, dugo, podmuklo javljala, a on se nadao da će oslabiti, iščeznuti.

Nije znao ni tko je zamahnuo, tko ga je udario i zbog čega. Stisnutih zuba, bez glasa, držeći se rukom za bolno oko, zadržavajuću suzu u drugom, došao je kući. Govorio nije ništa, samo se brže i prije nego obično, na spavanje otpravio.

Bol nije prestajala, a ni san dolazio nije. Ispod jastuka je drhtavom rukom izvukao komadić ogledala. Na njemu je često potajno ogledao svoju bradu, ne bi li ugledao prve znake da momak postaje. Nije se usudio pogledati, a bolno oko još otvoriti nije mogao. Držeći ogledalce, rukom podvijenom pod glavu, nekako je zaspao.

Probudilo ga nježno milovanje mladih zraka, koje su se po sobi igrale. Prijala mu je njihova toplina, sjaj koji je ispod pritvorenih kapaka nazirao, a i bol kao da je manjom postala.

Sjeo je, ogledalce metnuo na dlan i pažljivo, očekujući tko zna šta, otvorio prvo zdravo, sjajno oko zeleno, a onda polako drugo, mutno, suzom zaliveno, bolno.

Bol kao daje posve prestala, a on je otvorio i oko i usta i neki nijemi, samo u njemu čujni glas, izvio mu se iz grudi. Iz ogledala ga je gledalo neko tuđe, plavo oko.

Nevjerica, strah, čuđenje, samo su neke od ptica što kroz njegove misli proletješe i na licu mu ostaviše svojih krila trag. Najduže se zadrž

čuđenje i neki neobični ponos, da eto ima jedno zeleno i jedno plavo oko, radost da i na to novo, plavo, vidi, da polako bistrije postaje i neka tajanstvenost iz njega sja.

Brzo je pojeo doručak i požurio pustiti svinje. Samo majci se učinilo na njemu nešto čudno, nesvakidašnje. Nije to bila ni brzina kojom je jeo, ni neočekivana želja da ide u šumu, u koju su ga često tjerati morali, nego neki poseban izraz na licu njegovom.

Pozvala ga je, a kad je podigao glavu i pogledao je, noge su joj se odsjekle. Njen dječak ju je gledao jednim svojim i drugim, tuđim, do tada neviđenim okom.

Ni ona ni on nisu poslije znali kako su pali u zagrljaj, kako su se pomiješale majčinske i sinove suze, kako su im srca istom tugom, pitanjima i bez odgovora kucala, a u dušu se uvukao trenutak, koji je zauvijek ostao samo njihov.

VELIMIR TURK

NESTALI KOLAČIĆI

HISTORIA EST MAGISTRA VITAE

rasli su fraktali u granama entropijskoga mimohoda
svaki puta kada su koraci raskoraka tražili objijesti duha

osjećao sam odjek relativnosti u svakoj svojoj crni jami
kao da se je kvant memorije očitovao u obrisima kukurijeka

zato su poplave slušale miris umova u okruženju jednoumlja
ne bili ukrasili krasopis visoko pozicioniranih znanstvenika
vrijede li onda one uistinu više od same spoznaje da je Zemlja ploča

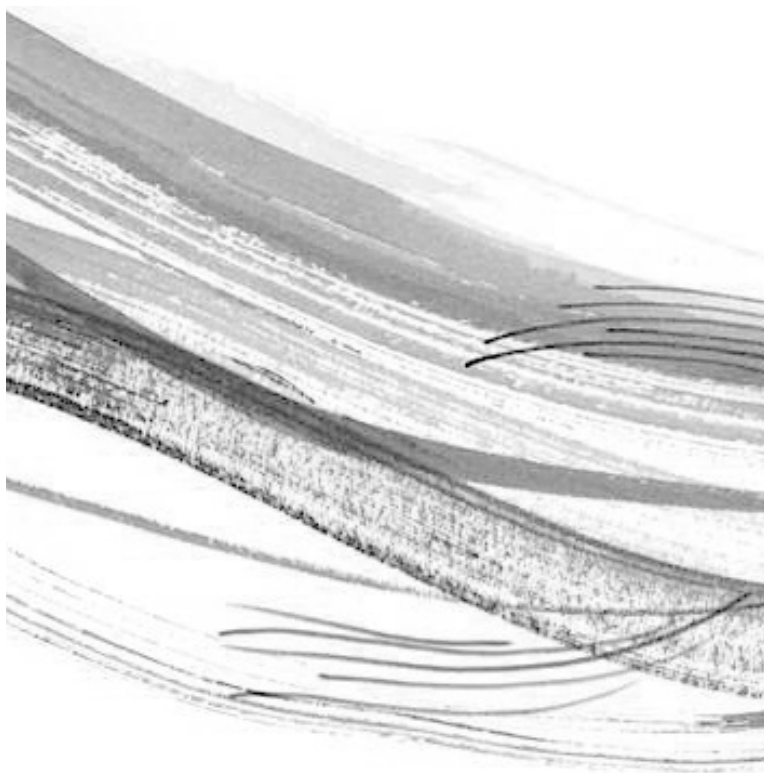
osjećam metamorfozu kada se otvaraju mandale Codexa Alimentarius
sa zikama, ebolama i drugim pjesmama genetskog inženjeringa
no zašto ne kad su strukture tekstura oči svakoga MMF-a

nije važno što si
važno je gdje si

ne čini li vam se da kod nas ne vrijedi ona Ciceronova
Historia est magistra vitae

KORAČAM

ja znam
da
ne znam
i idem
da
ne
idem
koračam
kao da znam

NA PUTEVIMA SCHUMANNOVE REZONANCIJE

u krugovima je
konačan broj
svih misli
i onda kada sanjaš
da si kutija za kustose
da li bitnih ili nebitnih stvari
ovisi
samo od
tragova u kosi
livade koje više nema
naime trava je sišla
baš danas na plažu
da obuće sodu bikarbonu
za najnovije boli
iz radionice
velikih
kišobrana na stropu tvoje sobe
i to samo tada kada gledaš televizijski program
u društvu svojih osnivača
koji se trude potrošiti i to malo mirisa
što se krije na putevima Schumannove rezonancije

VLADIMIR VEKIĆ

SAMO RADI PROMJENE

/.../

4

-Koji Puhčić, Petruša? Je li to onaj refernet za kredite, što ga zovu Puhalo?

-Da, Ana! Ne odugovlači, sreća nam se smiješi. Novcem za modernizaciju »Cvrčka« platit ćemo njegovu vrijednost. Banci je svejedno odakle će dobiti sredstva. Vidiš, kupus čitav i koza sita. Ako propadnemo, u zatvoru ćemo biti svi zajedno. Jesam li te sad uvjerio? Hvataj se u kolo, da zaplešemo zajedno, sada je prilika. Nemoj poslije reći da nisi znala i da te nitko nije zvao.

-Neka ti bude! Kakav je moj zadatak u tom mućkanju?

-Zadatak? Sređivat ćeš finansijske poslove, zato si sposobna. Znaš kako si isplaćivala dnevnice i prekovremeni rad! Misliš da ja za to ne znam, imala si i ti tu, Leice, koristi.

-Samo, i pokraj povoljne kupovine, novca će još manjkati. Da li si mislio o tome?

-Da. Glavno je da si pristala, novac neće biti problem. Imam ga. Zato sam išao u inozemstvo.

-Imaš ga?! Znači, ovo se odavno planira, sada smo u zadnjoj fazi, kao kad se plijen čeka u zasjedi. Meni prebacuješ za dnevnice i prekovremeni, a tvoje mućke?

-Ponavljam, Leice, ovo nisu mućke, nego čiste DM. Dobio sam ih kao dio uplate od osobe koja želi biti u DD-u, tj. u novom poduzeću za proizvodnju računala, imam već i ime za njega.

-Imaš ime?

-Da, zvat će se »Progres«, i to samo dok se ne organizira nova uprava. Kada se sve sredi, dioničari će se dogovoriti o nazivu poduzeća, o njegovom sjedištu i broju radnika, te o svemu što je potrebno za dobar početak i budući rad.

-Nećete valjda zaboraviti na Anu Mariju, ili kako mi laskaš, na Leu?

-Sigurno da nećemo. Svatko tko nam pomaže graditi kuću, u njoj će imati svoj kutak. Rekli su da si bogomoljka, pomoći ćeš nam molitvom

za blagoslov. Tvoje će riječi ublažavati žaoke i kritike koje će dolaziti sa svih strana, bit će ih dosta, ali ćemo preživjeti.

Lijepo razgovaramo, pa poslušaj do kraja moj plan: Da bismo imali poduzeće u potpunosti u svojim rukama, oglasit ćemo stečaj i prodaju. Stečaj je potreban, jer uredski materijal gubi na prodaji zbog novih koji osvajaju tržište, vidiš da svi nešto mijenjaju. Poduzeće će biti bezvrijedno, dionice će zbog svega, što si već čula, imati male vrijednosti. Ljudi će ih se htjeti osloboditi. Netko će tako jeftine dionice otkupljivati.

I za to smo se pobrinuli; bit će to naši ljudi. To vrijeme ćemo iskoristiti za oranziranje i programiranje novog poduzeća. Dionice će dobiti novu vrijednost. Razlike između otkupljene i nove vrijednosti predstavljaju zaradu, njom ćemo moći otplatiti obveze.

-Nisam luda, Petruša, svakome je jasno da je to javna mučka.

-Još je vrijeme, Lea, da se povučesh, samo znaj, ako tvoja priča ugrozi naš plan, reći ćemo da je sve poteklo od tebe. Zato, zaboravi na mučke, ovo je časna trgovina, pa i svaki trgovac nastoji da jeftino nabavi robu i što skuplje je proda, što je veća razlika veća je i zarada.

5

-A sindikat, radnici ...?

-Pa i oni će imati dionice. Kad novo poduzeće zaživi, oni će se organizirati po novim pravilima i u novim okolnostima, po uzoru na zapad. Novo poduzeće će biti vlasništvo dioničara, pa će sindikati imati potrebu da se bore, jer im neće sve biti po volji. A dosad su uglavnom bili prirepak uprave i pomoć direktoru. Kad su štrajkali?

-Tu nisi u pravu! Zakonodavstvo je štitalo i organizatore i proizvođače, jer je imovina bila zajednička, odnosno sve je bilo vlasništvo društvene zajednice. Proizvodili su za potrebe društva, višak vrijednosti pri prodaji ostajao je društvu za nove privredne aktivnosti. Ti si i sam to često naglašavao, jer si znao da je tako, a sada ispadaš kao Juda.

-Ne budi kolebljiva, moramo se prestrojavati, tako zahtijeva vrijeme!

-Ipak te, Petruša, moram podsjetiti na neke tvoje savjete, obećanja, na tvoj put u ovom poduzeću... Bio si skladištar, pa si se uz posao doškoloavao, i stekao si više obrazovanje. Imaš položaj, razna priznanja i dobru plaću, pa povoljan kredit za izgradnju vlastitog doma. Sve ti je to

dalo društvo kojega želiš srušiti. Nemaš djece, niti nasljednika, valjda si tu sam zakazao. Žena ti nije neka ljepotica, ali nije ni za odbaciti.

Da ne zaboravim; koliko do jučer imao si svoje idole, njihove slike si imao nalijepljene svuda, možda doma i u sanitarnom čvoru? Da ne bih kompromitirala tvoju probuđenu ljubav za nekakve kapitalističke novatorije, moraš ih ukloniti.

Vjerojatno opažaš da je sve to dvoličnost, ili imaš za to neki drugi izgovor?

-Sve je to istina, Ana, smeta ti to što me sada oduševljava. Znaš, da sam nestalan. To što želim napraviti, to je *samo radi promjene!*

RAMIZ VELAGIĆ

JESEN OČEKIVANJA (*Ciklus pjesama*)

pucketanje tišine
i dašak vjetra

misli su isprepletene
sa zvukom samoće
i gole želje

zaboravljen
iza crnog zastora
grizem osmijeh

MILA VLAŠIĆ

KAO DIJETE PILA SAM
GROŽĐANU RADOST

gledala otkos
od sunca spržen klas

žeđan Kamen bjeli.

Nađem se tu
kad zamorena
tražim

srcu svome ljek.

HOČEŠ LI MI STIĆI USUSRET
PO STRMOM BRIJEGU

DOTRAJALI SU OVI DANI

moje oči sve nemirnije
sve dokle mi god
pogled može doprijeti.

Promatram na put
kojim bi morao
doći.

NJEŽNA P LAVET RAZLIJEVA SE
PO NEBU

izlazeće Sunce ne progovara.
Mirisave lipe
grle zemlju toplu.
Uzlijeću pčele s proplanaka.
K meni dani nebrojeno dolaze,
a moja pjesma zabranjena

osta u nijemu kamenu.

RADE VUČKOVAC

SAHRANA

PUTUJEMO SESTRA I JA
CRNIM VOZOM
IZZA NAS POLJA
U MUTNOJ VODI
KAKVO ČEMO
KUPITI CVIJEĆE
PITA ME
DOK IZZA NAS OSTAJU
KOLONE BIJELIH BREZA
NATOPLJENE TUGOM

TESLA

U TVOM RODNOM KRAJU
NEMA GOLUBOVA
NI STRUJE
POBJEGLI MOJ NIKOLA
OD OLUJE

MEDNARODNI DAN MATERNEGA JEZIKA

MIOMIRA ŠEGINA

Na letošnjem srečanju ob pripravah na 38. državno srečanje manjšinskih pesnikov in pisateljev Sosed tvojega brega 2016 je padla ideja, da bi pripravili literarni večer v počastitev mednarodnega dneva maternega jezika.

Ker je bil 21. februar, mednarodni dan maternega jezika pred vrati, smo iskali najbolj primeren termin in prostor, kjer bi dogodek lahko organizirali in izvedli. Imeli smo srečo, da so se na našo prošnjo prijazno odzvali v Hiši Evropske unije in smo z Mitom Žnidarkom, vodjo Informacijskega središča, dogovorili tudi dan dogodka – 22. februar. Vabilu za sodelovanje organizatorke dogodka Barbare Rigler, samostojne strokovne svetovalke za literarno dejavnost pri JSKD, smo se odzvali Jure Drljepan, Miomira Šegina, Olga Moroz, Nataša Kupljenik, Katica Špiranec, Zdravko Kokanovič – Koki, Sonja Cekova Stojanoska, Zsuzsa Balog, Neda Galijaš in Štefanija Mesarić. Večer je z angažirano pesmijo popestrila kantavtorica Ksenija Jus, nagrajenka in prejemnica literarne nagrade Mira za leto 2015.

Po uvodni besedi Barbare Rigler so se na odru zvrstile avtorske trojice in nam postregle svojo avtorsko besedo v mađarskem, slovaškem, makedonskem, srbskem, hrvaškem, bosanskem in ukrajinskem jeziku. Tako smo lahko prisluhnili melodijam različnih jezikov, se prepustiti ritmu besed in temperamentu nastopajočih. Navkljub različnostim je med nami, ki smo brali in tistimi, ki so nas poslušali zavel topel val razumevanja in sprejemanja. Sproščenost se je porodila v preprostosti dajanja in jemanja zaradi česa postane življenje manj grobo in bolj prijazno. Takšna druženja pokažejo, da pri komunikaciji največkrat ni ovira jezik temveč predsodki o tujem in neznanem, ki vzbujajo strah in odpor.

Mednarodni dan materinščine zaznamuje spomin na protest in smrt bengalskih študentov, ki so leta 1952 zahtevali uradno rabo njihovega maternega jezika. Unesco opozarja na potrebo po ohranjanju kulturne in jezikovne raznolikosti po svetu, saj polovici od 6.000 jezikov grozi, da

bodo izginili. V Sloveniji ob slovenščini, materinščini večinskega prebivalstva, sobiva še več kot 50 materinih jezikov. Globalizacija, ki jo živimo ta čas, nekaterim jezikom omogoča vsesplošno prisotnost in veljavo, kar lahko dolgoročno povzroči počasno umiranje manj pomembnih jezikov. Ko govorimo o pomembnosti jezikov se moramo bati ekonomskih merilcev, ki težijo k poenostavljanju in posploševanju. Vrednost jezika se naj meri z bogastvom izrazov, pomenov in podpomenov - dokler bodo obstajali, se bo ohranila paleta čustev o katerih lahko govorimo in pišemo. Zato ni slučaj, da bo 38. državno srečanje manjšinskih pesnikov in pisateljev SOSED TVOJEGA BREGA 2016 potekalo pod naslovom SKOVANI IZ BESED.

Predlagamo, da bodo naša srečanja tudi v prihodnje povezana z mednarodnim dnevom maternega jezika in da bi tovrstni literarni večeri postali prostor za predstavitev jezikovne pestrosti, ki se je v Sloveniji premalo zavedamo ali se je celo bojimo. Nanje lahko povabimo goste, ki na tak ali drugačen način krojijo naše kulturno življenje in opozorimo na status tujih jezikov pri nas in tistih, ki v njih pišejo.

NOVE KNJIGE

JURE DRLJEPAN

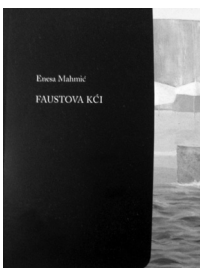
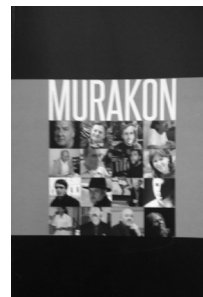
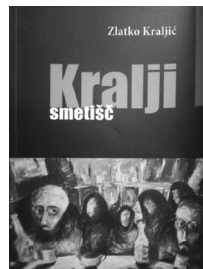
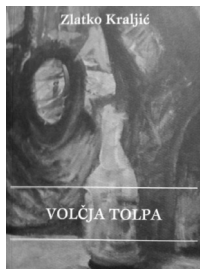
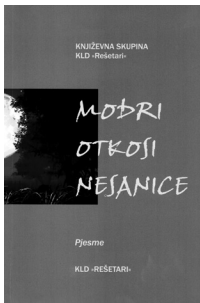
Iz leta v leto smo priče izidu kar zanimive bere knjig, ki jih preko založnikov ali v samozaložbi izdajo udeleženci literarnega gibanja, ki ga že nekaj časa imenujemo *Sosed tvojega brega*. Člani tega gibanja, avtorji, ki pretežno pišejo v svojih maternih jezikih, neredko pa tudi v slovenščini, postajajo čedalje bolj prepoznavni na slovenski literarni sceni. Kot kaže bera zadnjih let je kar nekaj izdaj realizirano tudi v drugih državah, na področju SHB jezikov.

Sodelovanja z literati in založniki iz teh držav so čedalje bolj pogosta zahvaljujoč tudi izredni pomoči sodobnih komunikacij. Knjig je dosti, toda krog kupcev in bralcev je skopo odmerjen. Najpogostejši bralci so tisti, ki pišejo.

Redko kdo lahko s prodajo knjig pokrije stroške tiska. V večini primerov prevladuje blagovna menjava - knjiga za knjigo - ali pa se prijatelj in znancem knjige podarijo. Le redko katera knjiga zaide tudi na knjižne police knjigarn.

Ne glede na vse porodne in poporodne težave, vsaka natisnjena knjiga je avtorjev otrok, ki odhaja v svet. Vesel je, da ga ima in rahlo žalosten, ker ni več samo njegov. Po natisu knjiga začne živeti svoje lastno življenje. Kar nekaj teh otrok je iz gnezd »sosedov« odšlo v svet osamo-svojenih v času med lanskoletnim in letošnjim srečanjem sosedov.

Ravno vseh rojstnih listov verjetno nimamo, tiste, ki smo jih zbrali, pa vam predstavljam v nadaljevanju.

ZDRAVKO KOKANOVIĆ KOKI

MARIBOR, PROFESOR LIKOVNE VZGOJE

Njegova nova knjiga v letu 2015 je bila petnajsta zbirka pesmi z naslovom »Desna obala uzvodno«.

ANTO KOVAČEVIĆ

TEHARJE, PROFESOR-UPOKOJENEC

Naslov nove knjige: *Modri otkosi nesanice/Rešetari 2015* (zbornik pesmi hrvaških pesnikov iz diaspore)

ZLATKO KRALJIĆ

V letu 2015 so izšle njegove knjige:

Volčja tolpa, založba Apokalipsa, zbirka pesmi,

Globalizacija penetracija, Banatski kulturni centar in ZUK Peter Rezman

Kralji smetišč, Banatski kulturni centar in ZUK Peter Rezman

Murakon, mednarodni festival sodobne poezije, Turistična zajednica Sveti Martin na Muri, pesniški zbornik, odgovorni urednik

ENESA MAHMIĆ

V letu 2015 je objavila knjigo z naslovom *Faustova kći*. Založnik je SKC Kragujevac, oktober 2015.

Objavljena knjiga je zbirka potopisne poezije, ki je nastala na avtoričinih potovanjih z avtoštopom po Kavkazu in Anadoliji, v kurdskih in čečen-skih vaseh.

Enesa je študentka iz Kopra. V letu 2015 je bila med nominiranci za festival mlade literature Urška z besedili v slovenskem jeziku.

MIOMIRA ŠEGINA, DOMŽALE

Njena knjižna novost v letu 2015 je slikanica *Krt Damjan*.

»Domislil se je, da bi postal – vegetarijanec: če je zelenjava zdrava za ljudi, bo tudi zame, si je mislil. Uboga Cecilija, bolj je zalivala in plela, bolj se je Damjan redil in pobiral njeno z muko pridelano zelenjavo. Pa ni bil hudoben, sploh ne, le videl ni dlje od nosu. Pravzaprav na začetku sploh ni nič videl, kar je za krta povsem običajno. Ko je postal lačen, se je sprehodil po rovu in z noskom potipal naokoli – dva črva sta bila enakovredna dvema korenčkoma, njegov račun je bil preprost. Da bi trpel lakoto, na to pa Damjan ni niti pomislil! Kakor je škodljiva požrešnost, je tudi neješčnost, pravijo zdravniki, in temu ni bilo moč ugovarjati.« (odlomek)

KATICA ŠPIRANEC

Zbirka poezije "*Široka duša slavonska*" je zagledala luč sveta aprila 2015. Založnik je Hrvatsko društvo Ljubljana. Objavljene pesmi so v hrvaščini ena pa je v slovenščini z zgovornim naslovom "*Lepo je imeti dve domovini*". Avtorica piše o svoji ljubezni do vsega kar po lepoti in dobroti diši. Posebej topli so njeni verzi posvečeni otrokom, vnukom, njenim staršem in njej ljubi Slavoniji. Ilustracije v knjigi so delo njenih vnukov Vida, Lučke in Lane.

V recenziji zbirke je Mr. Dževad Kučukalić med ostalim zapisal: "Malo nenavadno je, da Katica Pavkić Špiranec svoj pesniški prvenec in sploh svojo prvo knjigo, objavlja kakšen mesec po svojem 66. rojstnem dnevu. No, če so prvenci pri nekaterih le poskusi, za pesnico iz Grosupljega pri Ljubljani je to zrela pesniška zbirka. Kajti, ko Katica piše o travi, lubenicah, konjih, ljubezni, sreči ali domoljubju, so to vedno besedno bogati verzi, ki vam, ko jih berete, naslikajo polja in gozdove Slavonije, konje, lepoto narave ter tudi bogastvo in širino duše teh ljudi na vzhodu Hrvaške."

VLADIMIR VEKIĆ

ROGATEC, LETNIK 1925, AMORTIZIRANI ŽELEZNIČAR,
LANSKI JUBILANT

Poleg zbirke *Sputnici* v letu 2015 je izšla še pesniška zbirka *Odsjaji*. V pogovoru k zbirki ob 90. obletnici avtorjevega rojstva so o Vekićevem ustvarjanju svoj komentar napisali Božidar Brezinščak Bagola, Marjan Pungartnik, Jure Drljepan, Željko Perović, Ismet Bekrić in prof. Jernej Stojnšek.

Marjan Pungartnik je med ostalim zapisal: »Čeprav obstaja neka ne- navadna teorija, da življenje avtorja nima nič skupnega z njegovo literaturo, se mi dozdeva, da gre pri Vladimirju Vekiću za pojav, ko življenje pljuska v njegovo literaturo, bogato življenje in bogate izkušnje z ljudmi, a ko tudi iz literature, Vekićeve literature, pljuska v življenje – ne bi mogel reči – kaj prevladuje.« ...

Za tisk je pripravljena tudi naslednja Vekićeva knjiga – zbirka zgodb v hrvaškem jeziku z naslovom »*Dobri i pošteni*«.

5 Uvodne besede, Jadranka Matić Zupančič

9 Vsi naši sosedi v letu 2016

IZBRANI AVTORJI 2016

10 Sonja Cekova Stojanoska

18 Jure Drljepan

22 Rick Harsch

26 Zlatko Kraljić

31	Enesa Mahmić
36	Željko Perović
41	Senada Smajić
47	Miomira Šegina
50	Sodelujoči avtorji in avtorice 2016
91	Mednarodni dan maternega jezika, Miomira Šegina
93	Nove knjige, Jure Drljegan

PARALELE 20, 2016

Literarna revija za vprašanja kulture manjšinskih avtorjev,
ki živijo v Sloveniji

Izdal

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Zanj

mag. Igor Teršar

Urednica

Barbara Rigler

Uredniški odbor

Jure Drlječan, Neda Galijaš, Branko Bačović, Miomira Šegina

Izbor besedil v letu 2016

Jadranka Matić Zupančič

Naslovnica

Meta Wraber

Prelom in oblikovanje

Miha in Andrej Perčič

Cena:

5,00 €

Naslov uredništva

PARALELE, MENTOR, JSKD RS,

Štefanova 5, 1000 Ljubljana,

mentor@jskd.si, www.jskd.si

ISSN 1318-5063

Ljubljana, maj 2016